

אֵלֵינוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ שְׂאֵדָם אֶכְלָם פְּרוֹתֵיהֶם בְּעוֹלָם הָזֶה וְהִסְתַּדְּרוּ מִצֵּדָה לֵב לְשׁוֹלָם הַבָּא
וְתִלְמֹד תוֹרָה בְּנֶגֶד פֶּלֶם

לזכר ולעילוי נשמת רבי יהושע השי"ר ריוזמן ז"ל, נלב"ע י' במנחת תשס"ט, ת.נ.צ.ב.ה.

בענין
יחוד

יחוד

א. כתב הרמב"ם: "אסור להתייחד עם ערוה מן העריות, וכשאירע מעשה אמנון ותמר, גזר דוד ובית דינו על יחוד [עם] פנויה, ושמאי והלל גזרו על יחוד [עם] גויה".

ב. מחלוקת האחרונים **בהגדרת איסור יחוד** - אם הוא "איסור בעצם", או שהוא "גדר" שלא יבוא לאיסור, והנפקא מינה בזה [יחוד עם זקן וחלש].

ג. **הנאסרים ביחוד**: גילאי "איש" ו"אשה" לענין יחוד • יחוד עם יותר מאשה אחת • יחוד עם יותר מאיש אחד [אופני ההיתר והאיסור ביחוד עם שמרטף].

ד. **הגדרת המקום האסור ביחוד**: רחוב שאין בו עוברים ושבים • נסיעה במכונית [בכבישים עירוניים או בין עירוניים, ביום או בלילה] • שדה או מקום מבודד [דיני יחוד בבדיקת אשה אצל רופא].

ה. "היה הפתח פתוח לרשות הרבים אין חוששים משום ייחוד": דין פתח שהוא סגור ולא נעול • פתח המיועד לכניסת רבים • פתח שהוא נעול ויש לאחרים מפתח להיכנס בכל עת שירצו.

ו. "אשת איש שהיה בעלה בעיר אינה חוששת לייחוד": מחלוקת הראשונים אם אין מלקות אך יש איסור, או שאין כל איסור • עוד נחלקו ראשונים בטעם האיסור, ונפקא מינה אם בעלה נמצא באותה העיר אך במקום מרוחק מאד • בעלה בבית האסורים • מה נחשב "אותה העיר" לענין יחוד.

ז. היתר יחוד עם אשה שבעלה בעיר והוא "גס בה", והמסתעף לדיני יחוד במקומות עבודה.

ח. "כל אשה שאסור להתייחד עמה, אם היתה אשתו עמו הרי זה מותרת להתייחד, מפני שאשתו משמרתו". פרטי דין זה.

ט. **שיעור איסור יחוד** [דיני יחוד במעליות].

上
 下
 左
 右
 中
 前
 後

מקורות וציטוטים

היא. אסור להתייחד
כפי' לזון קרין' שו"ע
פי' כי' כפי' פוס' פון העריות
וכי' מי' לזון (נ"ב)
והבעל עם אשתו נדה
א"ע וי"ד סי' קל"ה פ"ה
וחתן שפירסה שר"ע
וי"ד סי' קל"ה פ"ד
ה"ב. לא נחשדו שו"ע
פי' כי' פ"ה
ה"ב. כשאירע משעה
מסדרי' כל', א"ע סי'
כ"ב סי'. ייחוד גרים
וכי' שפחה (מ"ה) פ'
ק"ה פ"ה ג'
ה"ב. כל אשה שו"ע
ע"כ סי'. אשתו שמו
שכ"ע ה"ה. אבל לא
תתייחד שו"ע וי"ד סי'
ק"ה פ"ד
ה"ה. וכן אין מותרין
בס"ג כ"ב וי"ד סי'
וכי' סי' וי"ד שם פ"ה
שכ"ע חשדו וי"ד סי'
ע"כ פ"ה פ"ה
ואין מעמידין בהמה
בס"ג כ"ב וי"ד סי'
כ"י ופוס' ג"כ פ"ה
ה"ה. ואין מותרין שור
ש"ע וי"ד סי'
וכי' ביארנו סי' ה"ה
ונאמר ולפני עור
(ויקרא י"ט) ע"ז 1

פכ"ב א אסור להתייחד עם ערוה מן העריות וכו'. בקידושין
פרק י' יוחסין (פ') ובע"ז פרק א' מ"ג וי"ד ח"ו
מהאם עם בנה והאב עם בתו מנואל' ס' וכי' נמנר פכ"א (כ"ז)
ש"ע זמן שס' ימים אף בקידושין בשר. וי"ד אשתו נדה מנואל' בריב"ה
מקומות ומס' פ"ק דכטובות (ד')
וחתן שפירסה אשתו וכו'. פ"ק
דכטובות גרי"חא ומימל' שם
ב ג' לא נחשדו ישראל וכו'. פרק
י' יוחסין (פ'). מנואל' אמרו לו
לרבי יהודה לא נחשדו ישראל על
משכב זכור ועל הכהמה וק"מל' לן
כחכמים. וכתב רבינו ואם נתרחק
אפילו מייחוד בהמה וכו'. ה"ה
פני' שחמך שמואל' שם (פ"ה) שחמך
להתייחד עם הכהמה ולע"פ ש"ק
הלכה כמותו דסוגין דעלמל' דלא
כחכמים המתרחק ה"י זה משכב זכור
אמרו דל"ה ורב שש וחסרי' ה"ו
מתרחקין מן הכהמה וה"ה מזה
חסירות: ואיסור ייחוד עריות וכו'.
ב"ס אין מעמידין (נ"ב) מסקנא

פרק שנים ועשרים

א אסור להתייחד עם ערוה מן העריות בין
זקנה בין ילדה שדבר זה גורם
לגלות ערוה. חוץ מהאם עם בנה והאב עם בתו
והבעל עם אשתו נדה. וחתן שפירסה אשתו
נדה קודם שיבעול אסור להתייחד עמה אלא
היא ישנה בין [א] הנשים והוא ישן בין האנשים.
ואם בא עליה ביאה ראשונה ואחר כך נטמאת
מותר להתייחד עמה: ב לא נחשדו ישראל
על משכב זכור ועל הכהמה לפיכך אין אסור
להתייחד עמה. ואם נתרחק אפילו מייחוד

ה"ו וכן אין מותרין
ישראל לגוי ברי"חא בפ"ק
דע"ז (ס'): ואין מעמידין בהמה
וכי'. תחלת פרק א' מעמידין (נ"ב)
ומנואל' שם בנמל' ה"ו והע"כ
וכי' הרשב"א ז"ל ובספיקא דלעיל
(ס'). אפיקא דלא נחשדו ליחד אלא
במקום שחשדוין על הרביעה וא"י
במקום מקומותיהם של גוים אלא
נודע מנהגם שחשדוין אלא במקומות
היזעוים של נחשדו ע"ה מותר
ליחד ע"ה. וע"ז נהגו כזה הימך
במקומותיו:

זכור ובהמה הרי זה משוכח. וגדולי החכמים היו מרחיקין הבהמה כדי שלא יתייחדו עמה. ואיסור ייחוד
עריות מפי הקבלה: ג כשאירע מעשה אמנון ותמר גזר דוד ובית דינו על ייחוד פניה ואע"פ שאינה
ערוה בכלל ייחוד עריות. ושמי' והלל גזרו על ייחוד גוים. נמצא כל המתתייחד עם אשה שאסור
להתייחד עמה בין ישראלית בין גויה מכין את שניהן מכות מרדות האיש והאשה. ומכריזין עליהן. חוץ מאשת
איש שאע"פ שאסור להתייחד עמה אם נתייחד אין לוקין. שלא להוציא לעז עליה שזינת ונמצא מוציאין
לעז על הבנים שהן ממזרים: ד כל אשה שאסור להתייחד עמה אם היתה אשתו עמו הרי זה מותר
להתייחד מפני שאשתו משמרתו. אבל לא תתייחד ישראלית עם הגוי אע"פ שאשתו עמו שאין אשתו של
גוי משמרתו ואין להו בושח:

יב אשת איש שהיה בעלה וכו'. יב אשת איש שהיה בעלה וכו'.
נפרק עשרה יוחסין (ס'). ממל' וכו'.
ומעשה שם: וכן כל המתתייחד וכו'.
שם:

עזרי

הלכות איסורי ביאה

אבי

אדם עם שתי נשים, ואמרו שם כעסם הואיל ונשים דעתן
קלות ומשמע שאין זה איסור תורה, דכלא אין זה יחוד, אלא
שמי' חששו שלא יבא לאיסורא משום שדעתן קלות, וכן כתב
ב"י בינה אדם סימן ע"ו בשער בית הנשים ע"ה, וזה א"ס
בעלן בעיר שאימת בעלן עליהן מותר לגמרי, שאין הכחש,
אבל עם אשה אחת שיחוד הוא ואיסור תורה הוא, אף
אם בעלה בעיר אסור להתייחד, ומעשה מיושג שפיר קושיית
התוס' מהא דרב יוסף דאמר שקולו דרגא מחותני ציצי,
דהאם שרצ ציצי כ"י בעלי ואשתו של רב יוסף היכה בכהית
למטה, דעכשיו אין כלל יחוד כלל, רק משום דים לחוש לשמא
יבא רב ציצי וייתייחד אהה, כמו שפירש שם רש"י, ע"ז שפיר
פריך מהא דבעל בעיר אין חוששין דאין לחוש לה, דאימת
בעלה עלי', כיון שרק משום חשש עזירה הוא, אבל יחוד אין
כאן, אבל בלחוף שיש יחוד סוכר רש"י דאסור אף אם בעלה
בעיר, דעלם היחוד אסור אף אם אין חשש עזירה, משא"כ
נפתח פתוח לר"ה לא נקרא כלל יחוד, וע"כ מודה רש"י
שמוחר אפילו לכתחילה.

גליונות חזון איש

ח פכ"ב ה"ב. ד"ה ומראה צו וכו' ולא משום וכו'. עיין
ר"מ שם ה"א אסור וכו' שדבר זה גורם וכו',
וכ"כ בשו"ע.

ט שם. ואין לחוש שמא יבוא עליה וכו'. וכו' נדה קודם
שנא עליה יחוד אסור ולאחר שנא עליה ויש לה
היתר הכתוב בעידה עליה ומותר ללא ילפין מקרא רק
יחוד הכורס לעצירה.

י שם. אבל עם אשה אחת וכו'. לא יתכן לפי"ה הא דאמר
שם מנה"מ וכו' והלא לא בחכר כלל במתני' אסור
יחוד בעלמי שבתורה, רק הרחקה מדברג שלא יבואו לידי
עזירה וכשנעלה בעיר מותר, ואולי יחוד דאורייתא אף
בבעלה בעיר אסור, אבל האמת בקרא לא כתוב יחוד אלא
בן א"י לחבר מאמו אבל חשדו על שאר עריות וממילא אסור
יחוד, ואם ראו חכמים דאימת בעלה עליה אין יחוד זה מביא
לידי עזירה ויחוד זה אין חילוק בו בין אמו לשאר עריות
ואם אסור יחוד דאורייתא נבוא אף בבעלה בעיר למה לא
ילקו מכות מדרות הלא זה נבוא בכל עזירה אלא כונת רש"י
דלא אמרו חכמים דמותר להתייחד לכתחילה אלא אף על גב
דאסור יחוד ליכא מ"מ אין זו מדה נכונה, ומה שפירש רש"י
לכלקות ר"ל אפילו חייב של מלקות ליכא ואפילו בעלה סרים
או שכיח איילוניות שראוי ללקות אין כאן עזירה של מלקות
אלא הרחקה בעלמא.

פכ"ב ה"ב וכן אשת איש שהיה בעלה בעיר אינה
חוששת לייחוד מפני שאימת בעלה עליה
ואם היה זה גם כן גזר שגדלה עמו או שכיח קרובות
לא יתייחד עמה ואע"פ שבעלה בעיר, וכן כל המתתייחד
עם אשה וכו' הפתח פתוח לרשות הכריס אין חוששין
משום יחוד עכ"ל, הכי בקדושין דפ"ה א' אמר רב
בעל בעיר אין חוששין משום יחוד, ופירש"י אין חוששין
לכלקותו דמסחפי מבעל השתא אחי עכ"ל, וכתב' שם
הקשו משמע מחוץ פירושו דאיסור י"ה, וא"כ מאי פריך
על רב יוסף דאמר שקולו דרגא מחותני ציצי והאמר
רב בעלה בעיר אין חוששין משום יחוד, ומאי קושיא
נכי דמלקות ליכא איסורא מייבא איבא, וע"כ מפרש
דאף איסורא ליכא באם בעלה בעיר, ועיין צ"ח"ן שם
שנפרש ג"כ כרש"י שאיירי רק לענין לכלקותו, ולבד קושיית
התוס' י"ה להקשות, הלא הלכה כרב אשי דאמר שאין
מלקות ביחוד אשת איש שלא להזיז לנע על גבי, וא"כ
אף בלא בעלה בעיר אין לוקין, ועיין בשו"ע אה"ע בסימן
כ"ב מה שכתב צו כע"ז, גם לר"ך ביאור למע לענין בעלה
בעיר מפרש שהוא רק שאין מלקות אחר, אבל איסורא איבא,
ולענין פתח פתוח לר"ה"ר משמע שאף רש"י יודה שאין אף
איסורא, והלא גבי הדדי תנינא, ומניל לחלק בינייהו.

ונראה צו בסדרת רש"י, מחלף שאיסור יחוד דאורייתא
הוא כמפורש בע"ז דל"ן יחוד דאורייתא ובקדושין
ד"פ צ' רמ' ליחוד מן התורה, ולעיל כ"כ כתב הרמב"ם
שהוא מדברי הקבלה, וא"כ איסור עצמותו הוא. ולא
משום הכחש דשמא יבא עלי', אלא כל שחיד ביאה
זה אסרה התורה ביחוד מהקרא כי יסיתך אחיך בן
אחך, דבן מתייחד עם אמו ואין מתייחד עם כל העריות
בשבתורה, ומה שמתייחד עם זכר ועם ביהמה הוא משום
דלא נחשדו ישראל על משכב זכור וביהמה, ולכן אין ללמוד
איסור יחוד מהקרא כי יסיתך אחיך בן אחר, דבעינן
שיבא דומיא דשם שיבא נחשדו, אבל בשאר עריות שנחשדו
שפיר ילפין איסור מהקרא, ואף אם בעלה בעיר שאימת
בעלה עלי', ואין לחוש שמא יבא עלי', מ"ל להחיר
מאחר שאיסור תורה הוא, ואין זה כמזכיר דרבנן, שהוא
רק משום גזירה דלא יגע באיסור, ובמקום דלא שייך לגזור
מותר, אלא דין תורה הוא, משום דן מפרש רש"י שהוא
רק שאין מלקות אחרו כשנעלה בעיר, וכייתו שהמלקות מרדות,
הוא רק שלא ירגילו צו ושלא יבא לידי עזירה בביאה,
אחרו שפיר דאם בעלה בעיר אימת בעלה עלי' ולא יבא
לידי עזירה, ע"כ אין ללקות, ואף לכלכל דאין מלקות באשת
איש, מ"מ יש נ"מ לענין מה שחמרו בקדושין שם לא יתייחד

ומיניה הוא מוכרת, דהנה לא אסרה תורה
לעבור ע"י פתח ביתה של ערוה, ומותר מן
הדין אפילו לגור אתה יחד בתצר, וזה בביתו
וזה בביתה, כל שאינו מתייחד אתה מותר,
הגם שאפשר לו ליכנס לביתה ולעשות
עבירה, חזקנו דלא חיישינן דהתורה העידה
עלינו סוגה בשורשנים.

והא דמהגי בשני אנשים או בתינוקת
וחדעת ט"ב, ואינה מוסרת עצמה לביאה,

ותנה איתא בגמ' סנהדרין לו, א א"ל הווא מינא לר"ב אמריתו גדה שרי ליחודי בהדי גברא וכו', א"ל התורה העידה עלינו סוגה בשושנים, עיי"ש. ושם בחסו' ד"ה התורה, הקשו איתא יחוד דאורייתא והיכי אתי קרא דברוי קבלה למישרי מה דכתיב באורייתא, ותירצו דלא אסרה תורה אלא כעין אמו דלא עבידא דמשתייאי אבל גדה סוסה ליטער, ע"כ. וכמו"כ כתבו בסוטה ז'. עיי"ש. ואשר היה נראה בהסבר דבריהם דאיסור יחוד אינו משום גררא דהרגל עבירה וחשש ידיעביד איסורא, כמו לא יאכל חוב עם הזבה (שבת יא), אלא מדין לא תקרבו קא תתנן עלה, דביחוד עם הערוה יש משום איקרובי דעתא,

כב א אסור להתייחד. גמ"ס נלמד מקרא
 כי יסיחך אחיך בן אמן וכי בן אם מסית
 ולא בן אב אלא רמז בן מתייחד עם אמו וחסן'
 פ"ק דשבת כחט יסוד מדאורייתא

(ב) מכין את שניהם מכות מידות. נצטרך
אם נתייחדה עם הפוסל בנצחמו על היינו
אוקרין על היחוד לפי פי' המוס' סכ כדו
(ג) אברורין עיניהם. נצטרך לא מכס כדו
א"ל שמכריזין לעובדה שלא יזמה והמלקות
שלקין אומה היה בנציל שנעמידה והנה
לא לקון הקטף היה על הרב הכי' והנה
מועקת ממש מלשון הרמב"ם ספ"ב מהא"ב
דן י' ותשמעוהו מידו לשונו שמשה היה
מפסל את כרש' והררזו קף רק על פניה
וב' כ לעובדה: (ד) ואפי' יצא אינו נאכזר.
לאו דוקא ועל כל היחוד אינו נאמן דאפי' על
ימא שמה ועל כל אקורין בצבורה על א"י
נאמן בהכנסת: (ה) אין דוקין שלא דאפי' יצא
צ"ע. ואין לומר יכריזו שלא הלוקו ששקן וזמן
רק משום יחוד איכא דאפי' צאח ששקן ולא
בשום הצבורה כי דעתם הצדוקים הם:

ועיין בסיומן הקודם ס"ק ג' ו"מ"ש בשם ר"י ו"ל שם אריז נמו בשנוה: ז א
מוסרין תיגוף. היינו אפילו היכא דליכא חשש משום ש"ד ואו גדול מומר מ"מ
קטן אסור כי שנתא ימשך חצר מיות כמ"ש ב"ר סי' קנ"ג ועיין במכ"מ ס"כ"ב:
ז עד דהשתא אשתא ש"א מומר. וזו עגלה שמסרמה והיא לא
מונה לו סתיה פשה ג"כ לנזות. ואחא דשעמ
דס"ל לרמז'ים שמי נשים אסור'ים להתיחד עם
אנשים הרבה דלכ"ל מ"ל אפילו אם אחת לאו
אשך אחד מהם היא מותרת. לפ"י ג"ל מ"ש
אשך אחד הרבה עם אנשים. ומוחזק מומר
היינו ג' נשים מומר אחד שמי נשים אסור'
ועיין פסוקה' מ"ש בשם מהרש"ל ועיין ז"ת.
אשך אחת עם אנשים הרבה ואחד מהם הוא
עגלה מומר דהא עגלה משמיר אותה וכן איש
אחד עם נשים רבות מומר כשמשמיר עמו. וכן
נשמע מהמהרש"ל דס"ל דהא אנשים לא
מוחזק'ים מומר'ם לגבייה' אשך כחם עם אנשים
הרבה אסור: ט אב"ב בשדה או בל"יה.
הענין הוא שבה שמה יעקוב ואלה נקראו
ב"ש מומה ומשאר היא עם אחד. וכן נלמד
מומר אחד לעבור א"ל לגביה' וכן השני
עמו ומשאר היא לבנה. אבל לא חיישין

בבינת אדם
(הובא בפתחי
תשובה ס"ק ז

בענינים שונים דיוחוד

ד. פתח פתוח לרה"ר כשהדלת נעולה

בפתח פתוח לרה"ר כבר בארתי דאפילו נעולה הדלת כדרך כל הדלתות שדרך כו"ע בכרכים לנעול מבפנים מצד שמירה, כיון שדרך כו"ע דכשומעין מי שנוקף על הדלת או שמצלצל על הפעמון שנעשה לכך בא מי שבפנים ושואל מי הוא וכששומע שהוא מהמכילים ואפילו אינו מכירו ממש פותח כשמבין שהוא סתם איש מרובא דרובא אינשי, ליכא איסור יחוד כשהוא בזמן שבאין סתם אינשי לבית אף כשלא הודיעו קודם, דמרתני שמא ינקוף מי שהוא על הדלת ויהיה מוכרח לפתוח תיכף. אבל בזמן שאין דרך אינשי לבא, או במקום שלא שכיחי אינשי לבא איכא איסור יחוד כשהדלת נעולה, ורק בפתוח ממש ליכא גם אז איסור יחוד דמאחר דקיל ליכנס מירתתי אף מיוחדים.

ה. פתח פתוח לרה"ר בלילה

פתח פתוח ממש שהיה שייך זה רק בכפר קטן שמכירין כל אחד את כל הדרים וירדעין גם שלא יבואו לשם עוברי דרכים בלילה לא מהני לסלק איסור יחוד. ובכרכים גדולים שאירע זה ששייך זה רק כשהם יושבין ושומרין הפתח מהני מפני היחידים הנמצאים גם בכל הלילה ברחובות אבל הוא דבר שכמעט ליכא המציאות ואין לשאול בזה.

ו. ברין אשתו משמרתו ובמשי"ב הבי"ש פ"ק ח'

בש"ע הוא כמפורש שאשתו משמרתו הוא דוקא כשהיא נמצאת עמו ולא סגי במה שהיא בעיר, מדשינה בלשונה משמע הבעל איתא בס"י כ"ב בסעיף ח' אשה שבעלה בעיר אין חוששין להתייחד עמה, וגם מסיק טעם מפני שאימת בעלה עליה, ובאשתו איתא בסעיף ג' אם היתה אשתו עמו ה"ז מותר להתייחד, שעמו הא משמע יותר עמו ממש וגם מסיק הטעם מפני שאשתו משמרתו ולא שייך לשון שמירה אלא כשהיא נמצאת שם. וכן הוא בסעיף ה' לא תתייחד אשה אחת אפילו עם אנשים הרבה עד שתהיה אשתו של אחד מהן שם שג"כ משמע שהוא דוקא כשנמצאת שם ממש. ודברי הבי"ש סק"ח תמוהין.

ז. ברין בעלה בעיר אבל הדבר ידוע שלא יבוא עכשיו

אם תפגע חבוש בבית האסורין אף שהוא בעיר וברור לה שלא ייתורו לצאת איות זמן איכא איסור יחוד, דהא מפורש ברש"י קדושין פ"א ע"א ד"ה בעלה בעיר הטעם דהיתר בעלה בעיר הוא מטעם דמסתמי מבעל השתא אחי, שזה לא שייך כשתבוש בבית האסורין, ועיין בחכ"א כלל קכ"ו בב"א סימן י"ז ד"ה ואמנם משמע טעם רש"י זה אוסר בהלכה לבית אחר שאיכא צ"ל יחוד מאחר שבעלה הא לא יבא לשם אף שהוא בעיר וא"כ כ"ש כשתבוש בבית האסורין שא"א לפניו לבא. ומסעם זה שבמדינה זו הוא יאריך כשבעלה הוא בעיר אבל ידוע הוא לה שהלך לקצה העיר שמהבית עד המקום שהלך לשם הוא ערך שעה וחוזרה הוא שעה וצריך לשהות שם ערך שעה אסורה ביחוד אם הוא בזמן שא"צ לבא לשם אינשי כגון בלילה או אפילו ביום כשאין דרך אינשי לבא לביתה. וכ"ש באלו שעובדין אצל אחרים ושוחין שם שמונה שעות והדרך לשם חוזרה ממש הוא ערך שתי שעות איכא איסור יחוד כשאין דרך אינשי לבא לביתה, אבל אם הוא ברשות עצמו ויכול לבא לביתו כשרוצה לפעמים ליכא איסור יחוד, והוא דבר שנוגע טובא לאינשי לידע זה.

ד' אדר שני תשמ"א

בדבר השאלות המרובות בעניני יחוד אשר נוגעים כולם למעשה אראה בזה לבאר בעזרי"י ולהשיב לפ"מ שיעורני השי"ת ברחמי.

א. אשה שצריכה ללכת לבדיקה אצל רופא

בדבר אשה שצריכה ללכת לבית הרופא שצריך לבדוקה כשהיא ערומה וגם בבית הסתרים שא"א זה אלא עם הרופא לבד בחדר סגור, ואף כשיש איות אדם בהמשרד בחדר אחר הא אין הדרך להכנס שמה, ומעשים בכל יום שאף נשים של ת"ח ויראי ה' מתייחדות עם הרופא במשרדו וגם היא עצמה בלא בעלה הולכת להרופא, הנה היתר שנתפשט הוא משום שהרופא אף אם הוא נכרי הרי הוא טרוד במלאכתו לסלק מעצמו תאוותו, ואף כשכלה מלאכתו שהוצרך להתעסק בה אם הוא בזמן שקבע שיבואו אליו החולים הרי לא יוכל לשהות עמה עוד זמן מפני אלו שמכבים שם ואף אם עדיין לא באו שם חולים אחרים הרי חושש שיבואו עוד אחרים. וכשנשארה היא באחרונה שידוע שיותר לא יבואו שליכא טעמים אלו סומכות ע"ז שאיכא להרופא משרתת במרפאה (אפיס) שלו ואם תתאחר יותר זמן מכפי הרגיל ייראו שלא תחשוך את הרופא, והרופא אף שהוא נכרי ימנע מזה כדי שלא יצא עליו שם רע ויתמעטו החולות לבא אליו מפני בעליהן שלא יניחום לילך לרופא זה. אבל מה שמתייחדות עם הרופא אף כשאין לו משרתת ואף אחר הומן וגם ע"י יחוד זמן מיוחד לה בעצמה נראה שאין להתיר ומוכרחת לקחת עמה אחד מבניה ואם אין לה יהיה מוכרחת הבעל לילך עמה, אבל לא נאסרה על בעלה אף כשהלכה בעצמה דאין אוסרין על היחוד.

ב. אינן היתר בחלון פתוח לרה"ר

בחלון הפתוח לרה"ר או לחצר שנמצאים שם הרבה אינשי, אם הוא למעלה ממקום שיכולין לאינשי שמחוץ לראות דרך שם אסור ואף אם אפשר לטפס וליכנס אסור דאין דרכן של אינשי ליכנס באופן כזה ולא מירתתי, ואם הוא חלון למטה שיכולין לראות אינשי שמבחוץ או אם דרך תחלון יכולין לראות גם בחדרים האחרים קצת יש להתיר, ואף אם אין יכולין לראות אבל יכולין להרגיש מה שנעשה שם יש להתיר, ואם איכא חדר אחד שלא אפשר להרגיש אלו שמבחוץ אסור.

ג. נפיעה עם אשה במכונית

ליסע יחד עם אשה במכונית (קאר) לכתחלה דא"י אין להתיר דאף שעיקר נסיעתם תהא על הדרך הגדולה ששם נוסעים אף בלילה הרבה אינשי במכוניות אבל הא אפשר להסב מן דרך הגדולה לדרך קטנה, ואף ביום אולי יש לחוש שיניחו המכוניות על הדרך ויתרחקו מן הדרך במקום שיש אילנות שיהיה מקום סתר לבעלה, וכ"ש בלילה דאפשר שיש לחוש גם שיעבלנה שם במכונית גופה. אבל בשעת הדחק כגון שצריכה אשה משכנותיה ג"כ ליסע למקום שהוא צריך, או כשאשת אחת שהולכת בדרך מבקשתו ליכנס במכונית כמו שאירע כזה הרבה פעמים במעונות הקצין שאם לא יכניסנה למכונית יאמרו עליו שהוא צר עין ואכזרי, וכשהן נכריות איכא בזה גם משום איבה יש להתיר, משום דמשמע דאין חוששין מדינא לשמא יטע מן הדרך בכשרין אלא שמא יתקוף היצר ויעברו במקום שנמצאים, ועיין בב"ש סימן כ"ב סק"ס במחלוקת הר"י ומהרש"ל, ומשמע קצת שפליגי בזה. ובשעה"ד יש לסמוך על הר"י דכן משמע שסובר הפרישה עיי"ש, דלכן ליסע במכונית בשעה"ד יש להקל כדכתבת:

י. יחוד בזמן וחלש

בזמן וחלש שנבטל כוחותיו ואינו יכול לבא ליד קישוי, לכאורה אין לחלק ביחוד בין דאורייתא לדרבנן דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון, אבל הא מצינו בדרך שהתירו לו ליחוד עם אבישג כדא"ר שמן בר אבא בסנהדרין דף כ"ב ע"א והוא משום דאיסור יחוד עם פנויה טהורה הוא רק מדרבנן דדד ובי"ד גזרו כדארי"י אמר רב שם בדף כ"א ע"א משום דסמכו על צדקת דוד שלא יבעלנה, שלכן מסתבר בפשיטות שפנויה טהורה שהיחוד הוא רק מדרבנן מותרת להתייחד עם זקן חלש כזה שאינו יכול מצד המציאות לבא ליד קישוי ולא שייך שיבעול כלל דהוא עז כרו"ש. שלכן אם נימא כמו שכתב כתר"ה בשם ספר זית רענן שאסור זקן כזה שאינו יכול לבעול מצד המציאות ביחוד דא"ר דהוא דאורייתא הרי מוכרחין לחלק ביחוד בין דאורייתא לדרבנן ולא תיקון כעין דאורייתא ביחוד, דמדאורייתא אף שג"כ ברור שטעם האיסור הוא משום חשש נזות דלכן איכא חלוק בין יחוד עם אמו ועם בתו שמותר ובין יחוד דשאר עריות שאסור, מ"מ אפשר שהוא רק טעם להאיסור כשמדד זה נאסר ענין היחוד, אבל האיסור יחוד שבבילי זה בא"א ושאר עריות נאסר אף כשליכא הטעם. וילפינן נמי אחרות להיתר דהוא נמי להוציא מכלל האיסור עצם אשה זו, ואף שלא דמיא אחרות לאמו ובתו שבדירה בקביעות איות זמן אסור באחרות, ואם נבשים שאסור היחוד אסור אף כשליכא חשש שיעברו על האיסור אין למילף אחרות מאמו ובתו להיתר אף כשליכא חשש ביחוד דלפרקים מאחר דאיכא חשש בקביעות, ונצטרך לומר לדידה שמה שבקביעות אסור עם אחרות הוא רק מדרבנן. אבל הוא דוחק דיותר משמע דבליכא חשש ביאה לא נאסר ביחוד מדאורייתא שביחוד הוי האיסור כשאכא הטעם דלכן שייך לחלק באחרות בין קביעות לפרקים בפשיטות, וגם הא דבעלה בעיר אין בה משום יחוד לסתם אינשי ולאילו דגייסו בה הוא יחוד, לא שייך לומר אם נימא דהוא דין קבוע שאף שליכא הטעם דחשש ביאה נמי אסור דא"כ הי"ל לאסור גם לכולהו אינשי, אלא משמע מזה דהאיסור הוא דוקא כשאכא טעמא דשמא יעברו על האיסור שלכן כיון שלסתם אינשי דלא גייסו בה ליכא החשש דחזנה עמם כשבעלה בעיר ליכא האיסור יחוד עמהם, אף דלאילו דגייסו בה איכא איסור יחוד ואף שיש סברות דחוקות לחלק לא מסתבר, והאיסור הוא דוקא כשאכא חשש דקפיצת היצר דנזות. ובעובדא דזקן וחלש שנתבטלו כל כוחותיו ולא שייך לבא ליד קישוי היה שייך להתיר אם היה זה ברור, אבל לא אפשר לידע זה בדאי בוקנים וחלושים שנתמעטה התאחה והרצון ואיכא מציאות דיתעורר אצלם תאוות פתאם. ועיין בקדושין דף פ"א ע"ב בעובדא דר"ה בר אשי דכבר עברו כמה שנים דפריש מאשתו מצד זקנתו כדפרש"י, ומוכרחין לומר דלא היה יכול להתקשות ולבעול מצד זקנתו דאל"כ הרי היה מחוייב במצות עונה לאשתו ומ"מ הרי חזינו דהיה שייך להתאוות ולהתקשות ולבעול רק שהיה צריך יותר עניני הרתור שיעורותיו להתקשות שיוכל לבעול, שלכן בכל זמן וחלש יש להסתפק בזה ואסור ביחוד, ואולי גם היות רענן איירי בזמן וחלש כזה. אבל בזמן וחלש שהוא חולה ושוכב במטה וידוע שלא יכול להתקשות ולבעול ע"פ רפואם מצד מחלתו מסתבר שליכא איסור יחוד, ויש שהחולה מרגיש זה בעצמו עיין בט"ז י"ד סימן של"ה סק"ה, אבל פנויה טהורה שאיסורה רק מדרבנן מותרת להתייחד עם כל זקן חלש שאינו יכול להתקשות לפי הרגשתו בעצמו ופירש מאשתו שבבילי זה דדבר רחוק הוא שיתקשה ואין לו לחוש ביחוד דרבנן לה.

פז. יחיד פחות משיעור טומאה

אם א"א להיות היחיד אלא פחות מכדי שיעור טומאה ליכא איסור יחיד דבשביל חבוק ונשוק לא גזרו אף שחבוק ונשוק לא"א הוא דאורייתא, אבל אם מי שצריך ליכנס לא ידע שהיחיד לא היה אלא משהו שלא כשיעור טומאה אסור מפני התשד, שלכן לא יצויר להחיר אלא כשהיו שם שנים ויצא האחד לזמן שליכא שיעור טומאה, וגם היחיד במעלית (עלעזוטא) שבבתים גדולים שהרבה קומות זה ע"ג זה שנודמן שנכנסו שם רק איש עם אשה שמקומה לקומה ליכא שיעור טומאה שרק זה יש להחיר. ואף שחבוק ונשוק בא"א הוא איסור דאורייתא לא נאסר יחיד כשאין לחוש אלא לזו, דהא ביאת פניה להרמב"ם הוא בלא ולוקח עליה בפי"א מאישות ה"ד ומ"מ ליכא איסור יחיד על פניה מדאורייתא אלא מדרבנן מגזירת דוד ובית דין, ואף אחר שגורו על יחיד דסגויה לא גזרו אלא על יחיד דשייך לבעלה כהעובדא שאירע ולא שייך למילת מזה איסור יחיד לאיסור דחבוק ונשוק דלכא פליגי כפיתת היצר לחבוק ונשוק לכפיתת היצר דביאה הא אפשר האיסור יחיד הוא בשביל ששייך שחל בנים בנות וגם פסולין וממוזין, וגם בלי"ז אין למדין כל כך גזירה מגזירה, ולכן אם לא שייך לחוש שהיחיד יתה כשיעור טומאה ליכא איסור יחיד.

כא. אם איכא ההיחיד דבעלה בעיר כשמתחייבת עם אחר ברשותו, ובהולכת למקום אחר ברשותו, וכשאינה בביתו

בחדש החכ"א כלל קציו בסעיף ו' כשבעלה נתן לה רשות לדבר עם איש אחד דבר סתר בסגירת הדלת אסור שהרי אין אימת בעלה עליה כיון שנתן לה רשות, לכאורה לא מובן כל כך, דהא משמע כשבעלה בעיר אף שאמר לה שישתא שם הרבה זמן נמי ליכא איסור יחיד משום דיש לה לחוש שאף שאמר שישתא שם הרבה זמן אפשר שחזר בו לאיזה צורך וגם בלא צורך כי ליכא עליו חיובים שלא לחזור בו ממה שחשב תחלה לעשות, וגם אולי בכונתו אמר לה שיתאחר אף שידע שלא יתאחר, וא"כ גם בנתן לה רשות ליכנס עם פלוני לאיזה חדר ולסגור הדלת הרי יש לה לחוש שפני הבעל יחשוד ויקיש על הדלת שיפתחו לו, ואף אם לא הקיש על הדלת איזה זמן יקיש בכל עת משום דעל זמן גדול יחשוד יותר, שלכן אין להיות איסור יחיד אף בנתן רשות, ורק שייך דינו לאסור כשאמר לה שתסגור את הדלת על משך זמן גדול ולא יצטרכו לפתוח אף כשיקיש על הדלת או דאי אסור, דאף שבעלה אינו חושדה תחורה הא אסרה לכל אינשי וגו' להתייחד אף לצדיקים, אבל בסתם נתינת רשות מהבעל להתייחד לכאורה אין לאסור דעדיין אימתו עליה.

וכן הא דהלכה ברשות בעלה שכתב החכ"א שאיכא איסור סתירה הוא דוקא כשנתן לה רשות לאיזה מקום שתרצה שלא שייך שידע היכן היא נמצאת שיבא לשם שתהא מירתתה, ואף שכיון שהוא בעיר הא אפשר שיוזמן גם הוא לשם לאיזה צורך וגם אפשר שידע המקומות ששייך שתלך לשם, מ"מ שייך שחשמוך שלא יבין שלכן אסור, אבל כשנתן לה רשות לילך למקום מיוחד לבית' והלכה לשם הא ידע לילך לשם ואין להחשיב זה לסתירה, ואף כשנתן לה רשות לשנים ושלשה מקומות מיוחדות שייך שיבא לכל המקומות ויש לה לחוש לה ואין להחשיב זה לסתירה, ואולי כשנתן רשות לילך לאיזה מקומות תפרש היא שהוא נתינת רשות לכל מקום שתרצה אך שאמר לה איזה מקומות לדוגמא שהיא יכולה לילך כשיקשה לה לישיב בבית לבדה משום שסוברת שהבעל אינו חושדה מאחר

שלא אסיר שלמקום אחר לא תלך אבל כשנתן לה רשות למקום אחד לא שייך שתחשוב שהוא גם נתינת רשות לכ"מ שתרצה, שא"כ ידע הוא דכשיבא ולא ימצאנה ילך למקום שהרשה לה לילך ואין לאסור. ואולי גם החכ"א אינו אלא דוקא בפרטים אלו אף שלא פירש, עכ"פ האיסור לא שייך אלא דוקא בפרטים אלו שכתבתי.

ומש"כ החכ"א דדוקא בביתה ליכא איסור יחיד אבל כשתלך לבית אחר איכא איסור יחיד גמי הוא דוקא כשהלכה למקום שאין רגילה ללכת לשם אבל אם רגילה לילך לשם דכשלא ימצאנה בבית יש לו להבין שהלכה לשם הוא כיווד המקום שהלכה לשם ואין לאסור, ואולי מובן זה מתוך דבריו שמסיק הסעם שהרי בעלה אינו יודע היכן היא דכשתלך למקום שהיא רגילה הוא כיווד היכן היא.

ולדינא הנה בדיון השלישי מסתבר שאף החכ"א סובר כן ופשיטא שכן הוא למעשה שליכא איסור יחיד כמו בביתו, ובשני דינים הראשונים מסתבר שהחכ"א אסר, אבל לא מסתבר כלל כדבריו אבל כיון שהחכ"א אסר עכ"פ יש להחמיר שלא בשעת הדחק אבל בשעת דין אין לאסור.

ובגא יארק וכדומה בעיריות גדולות והולכין לעבודה על זמן שעות הרבה שאינו יכול לחזור לביתו בשעות אלו כבר כתבתי באות ו' שאיכא איסור יחיד וכשהוא ברשות עצמו אף שאינו רגיל לבא בשעות אלו אין לאסור מאחר דיכול עכ"פ לבא כשיצא ורק מצד היריון והתפסד צריך להיות שם יש לה לחוש דשמן נודמן לו מי שיהיה שם ויכול ללכת לביתו וליכא איסור יחיד.

כב. השיעור דאיסור יחיד

ודאי איכא שיעור לאיסור יחיד דלחבוק ונישוק אף שלרמב"ם פכ"א איסור"ב ה"א הוא איסור דאורייתא מ"מ ליכא איסור יחיד בשביל זה, והשיעור אם הוא גם בהאשה שנכנסה עמו הוא אסור בשיעור ביאה דהוא כדי לצלות ביצה ולגומעה דהלכה כ"רע בסוטה דף ד' אף צריך נוסף לזה קצת כשיעור לשכב ולפשוט מהבגדים עד כדי שיהא האפשרות לגלות את האברים וגם להליש כמחללה ואם מצד השכיבה נתלכדו הבגדים לתקנם כמחללה כדרך ההולכים בשוק, ואם אינו גם בה הא צריך עוד זמן כדי לרצותה דהא מה שבסתירה דסוטה דהוא אחר קנינו מסיק בסוטה דף ד' ע"א דלא בעי אלא שיעור ביאה בלא ארצותה פרשי משום דאיכא למימר קודם הסתירה נתרצית לו, אבל הכא שנכנס לשם עם אשה שאינו מכירה ואף במכירה כשלא גם בה הרי ודאי יש להצריך גם כדי לארצותה שלוח לא שייך קביעות שיעור, אבל אף לאשה כוונתה קלה ביותר להתפתות הוא ודאי שיעור גדול טובא משיעור ביאה אף לפרוצות ואף לנשי נכריות דאף שאין חוששות לאיסורים אין מונות לסתם אינשי אלא בפחיתו וריצו, ואף אם מכירה לקדשה הא צריך להשוות עמה בשכר ולשלם לה או ליתן לה משכון שג"כ הוא שיעור יותר גדול משיעור הביאה שהוא דאי יותר מכל נסיעה ארוכה דאיכא במעלית אף דמשך כ"ה קומות, ובגם בה טובא וכן כשאשה נכרית מנהיגה את המעלית שסחמן פרוצות ופגע בה איזה פעמים ובנסיעה ארוכה לכמה קומות אה"נ דיש לאסור, אבל לא מצוי כלל דבר כזה, רעם שתי נשים ודאי אין לאסור שיחובו שלא יוכל לבעול לשתייהן בזמן קצר כזה וממילא לא יבעול כלל דמירתתי מהשניה שלא יפסיק לבעול אותה.

והנני ידיד,

משה פיינשטיין

כב

איסור יחיד — שיעור

שלו' וישע רב לגיסי יקירי הגאון מוה"ר אברהם הלוי הורביץ שליט"א מח"ס "דבר הלכה".

כתב [בספרו "דבר הלכה"] בסימן ט"ו סעיף ב' דבמקום שיכול לשהות כשיעור טומאה אם ירצה אסור אפי' אם מתייחד על מנת שלא לשהות דמשמע קצת שהוא רק אסור אבל אין זה יחיד ממש דאסור מה"ת, ועיי"ש בהגדה מ"ש מס' אמרי אש והמהרי"ל דיסקין ז"ל, ולענין נראה דהן אמנם שיחוד במקום שאי אפשר לשהות כשיעור טומאה לאו יחיד הנצב בלל ופשוט הוא כביעתא בכותחא שגם להסוכרים דיחוד אסור מה"ת ואיכא עלי' איסור עשה אפי"ה לא שייך כבגון דא לחשוש ולאסור משום חצי שיעור, שהרי גם אם הפתח פתוח לה"ה איכא נמי שעה פורתא שהם ביחידות אשר אי אפשר כלל לשום אדם לראותם ואפי"ה שרי ולכן אך למותר הוא להאריך בזה.

אב"י מ"מ נלענ"ד דכל שהיחוד הוא במקום שהם כן יכולים לשהות שם כשיעור טומאה, אז איכא ממש איסור יחיד דאורייתא על כל רגע ורגע שהם שוהים יחד גם לפני ששהו כשיעור טומאה ולא כשיעורא תליא מלתא, ולכן אף אם נמלכו באמצע ונתפזרו לפני ששהו כשיעור טומאה אפי"ה כבר עברו על איסור יחיד וצריכים כפרה, וכ"ש שאם רק בדרך מקרה נכנסו לשם אנשים וע"י זה נפסק היחוד שכיניהם, נלענ"ד דבכה"ג יש לדוןם כעברו ממש על איסור יחיד ולהלקותם על כך, דכמו שפשוט הוא דאם שהו כשיעור טומאה דשפיר מלקין אותם אף אם יודעים ברור שלא נטמאו ה"ג גם לוקין אף אם במקרה נתפזרו ממקום סתירתם לפני השיעור, וכמו כן במ"ש הב"ש באבן העזר סימן קט"ו סק"כ לענין עוברת על דת דאפילו ביחוד של פעם אחת היא נקראת עוברת על דת משה, נראה דאף אם קרה מקרה ונתפזרו לפני ששהתה כדי טומאה אפי"ה הו"ל בכלל עוברת על דת וכדאמרן דגם יחוד של רגע אחד במקום שלפי מחשבתם שכאורה רגע היה אפשר להתממה ולשהות שם יחד כשיעור טומאה היינו איסור יחוד ממש ולא כשיעורא תליא מלתא.

ברם נלענ"ד לענין יחוד שלאחר קניו דנאסרת לבעלה גם בפתוח לרה"ד ובעלה בעיר כמ"ש הרמ"א בסי' קע"ח סעי' ח' מהתה"ד וכן הוא בתוס' שאנן במס' סוטה דף כ"ה, דאף שריבם סוכרים שהיא רק נאסרת משום כך אבל מ"מ איסור יחוד ממש אין ע"ז, אולם מלשון השרע בסי' כ"ב סעיף ח' "לא יתיחד עמה אע"פ שבעלה בעיר", וכן מלשון התה"ד הנ"ל בסי' רמ"ד שכתב "כיון דקניא לה מאותו האיש חוששין לה משום יחוד אפילו כשבעלה בעיר" משמע קצת דחוק ממה שנאסרת לבעלה איכא נמי בכה"ג איסור יחוד, אך אעפ"י חושבני דאפשר שאף אם היחוד הוא במקום שאפשר להתממה ולשהות שם הרבה זמן ולבוא ליד טומאה, מ"מ כיון דבעלה נמצא עכ"פ בעיר יש מקום לומר שאם הם מתייחדים לכתחלה על דעת שלא לשהות שיעור טומאה דשפיר שרי לכתחלה גם מדרבנן וצ"ע.

ומיהו אם נתייחדו במקום סתר ולא ידעו כלל שיש שם אנשים נלענ"ד דאף שלפי מחשבתם עברו ממש על איסור יחוד מ"מ אפשר דהו"ל כנתיבין לאכול בשך חזיר ועלה בידו בשר טלה כיון ונתברר שלא שהו שם ביחידות, ורק לענין אשה שאין בעלה בעיר אלא שהיא אינה יודעת וחושבת שהוא כן נמצא בעיר מסופקני דאפשר שמוחר גם לתחלה להתייחד עמה בכה"ג שגם אם המתייחד יגיד לה שבעלה אינו בעיר לא תאמין לו כיון דסו"ס אימת בעלה עליה ואין כאן איסור יחוד אע"פ שלמעשה אינו כלל בעיר. ונראה עוד לעיל סימן ל"ה אות ד'.

הָלָוִי

חלק ה
סימן רג

שׁוֹרֵעַ אֶהָעֵי סִי כִבֵּי סִחִי, סִט

חלק ג

סימן קפ

צמח י"ח

יום צי צהר תשכ"ה לפ"ק.

כבוד ידידנו המכובד הרב הגאון הלדיק עמוד
המכרה כש"ת מו"ה חי"ל דויטש שליט"א

אחדה"ע ושלוש חורחו — קיבלתי את מכתבו
עם שאלה חכם בענין איסור יחוד — והיות בזמן
האחרון נחשדו בהלכות אלו כמה ספרים אכתוב
רק בקצור הנלע"ד לדינא.

(ה) בענין צלה צעיר ועושה מלאכתו צפתקטרי
כל היום — וזא לציתו צער — מהו

באותו שעות אם היו כאן בעלה צעיר, צעקור דין
בעלה צעיר פליגי זה רש"י וחס' קידושין פ"א
ע"א ד"ה בעלה וכו' — לדעת רש"י כפי שהבינו
החס' ס"ל דאיסורא מיהא איבא — ולהחוס' אפי'
לסתכלא מותר — ובהחוס' כ' הרמב"ם וכמעט
כל הפוסקים והבי פסקין בשו"ע סי' כ"ב ס"ח —
איבא החמ' ודב"ש שו"בם העתיקו המחלוקת
הג"ל בלי הכרעה — ובעו"ז שם דעתו דגם לרש"י
ליבא איסור לסתכלא — שוב איבא מחלוקת בין

רש"י ורמב"ם בטעם בעל' צעור לדרש"י ודעמ'י
הטעם משום דהו' מחזיר' דילמא השתא אחי —
חמס' לברת'ם' וכוש'ע' נראה הטעם משום דלוימ'ת
בעל' עליה אין ז' משום פחד דילמא השתא חזי
ל' חלל' כל ש'הו' צ'אות'ה' בעיר לעולם' פחדו עליה
וכו' ענין רגש ענשי שצ'כיתו קרוב בעלותו עלי

וכבר העירו בזה גדולי האחרונים – ומה"ע פסק
החדו"א בשו"י ברכה דאשילו אם הגיד לה ששפליג
רחוק צעיר וכן רחמי שזה"ב בם, דבר הלכה מח"ה
גדול בעירייתו בשם ס' יד אלי' דדבר זה חולה
במחלוקת רש"י ורמב"ם הבי'ל טעם בעלה צעיר –
הנרש' מפליג אסור כמו ביון נסך יו"ד ס' קכ"ט
ובש"ס עמוד זרע ס"ט – ולרמב"ם מותר דאמחא
אמר בעלה צעיר אין חששין ולא חלקן – דאמס
שם נר מקודש בזה"ע שם כח דבס צעיר גדולה
כאמרו"ב מותר בעלה צעיר מ"מ הדיעה לה שמשליג
י"ע – איברא הוא נמשך אחרי טעם רש"י דמשום

למפתחת דילמא אחי נגשו כה יע"ש. ובזמנינו
המדברים דרך עלעטשן ממקום עבודה לכבית
 ומקום עבודה הוא ברחוק מקום הרבה — לרש"י
 כ"ל יולא חומרא עוד יותר דכיון שבהו מדבר
 ממרחקים א"כ בדלוי אין פחד כלל ידבא פתאים
 חוך שיעור יחוד — אמנם לדעת הרמב"ם דלוימת
 צעלה עליו גורם, א"כ מנ"ש כשהיו מדברת אחר
 וזומעת קולו — דבעלתו עליה ציחר שאלו —
 אייבא עדיין מחספינא להכל למעשה צעיר גדולה
 כגון וירק וכלודנו וכו' — צאיא תחתי דהוא
 מחספינא עליו ויורא בדיוונא דהוינא ציונא

[illegible]

ס"ח. אשה שבעלה בעיר אין חוששין להתיחד עמה
וכו. אין ספק להלכה ה"ל נהום ורוב ראשונים

דעטל בעיר אפילו וכהלכה מיתה, וצפרט דעם כי דגס
רש"י מודה, מ"מ לוי לעזת משי"ב ברצונו ירוחם צטב הרמ"ה
דמאן דלניטא אפילו צטל בעיר נקוד והחרוק נון הכעור
והדומה.

הנה ידוע שש"כ בחב"ט כלל קציו ומוצא גם בפנים, דהוקה
בשרית צדיקה יש דין יותר בעל בעור, אבל כשרית
היכנה נחקקו החר במוחם עיר וחקו הכתוב ידוע נעלם יש
חיסור יחוד דבר לא שייך לומר דמוסחפא השתא ארי, ויפני
אשר לא יתרום גם דבר אחד ממש מיתומה לא ירומם אמת
בעל עור, ונמשך דבר זה ממש פירוש הלכה בשרית ארי
לה, אלא כל שרוא במוחם עיר לשלם פחדו עליה, ורוא
עין רגש נעש שפרייתו קרוב מעליה עליה ובכר השני
בזה כפי האריות, וענין זה נעניו בשבט הדור השני
הם קרובי מומי יראה דגם ענין זה לא צורק כי"ב חלוי חג
שח וי"ב בעל שיר בכל ממש ובכל האריות, אבל אמת
בעל עור בלי פחד רק ממש מחרוה שעליה יתכן דבר
לדך **מה** מה ש' נעשית יתרכ ובכשני, ומו אחד דשיר
בכל האריות בכל ממש ובכל האריות, וגם חלוני הם הסוצים
פירוש אמת בעל כלי סל כן רק בלוק פחד שחא י"ב
בעל ולא היה מהי יתרום גם בלוק סכסדה ש"י לכן
אני מתורוים רק בלוקו, בהבחרו.

וא"כ צדקת דברך פחד בעצמך שמה יצא פחדים מגיל
להחיות, ואף דמקדוקים ר"ל סחימה לשון הרמזים
בעלם בעיר משמע בכל מקום שהוא בין צדוקים בין צדק
אחרים אין זה הכרח וזהו אהב צדוקים בעלם ומה היסוד
כל כבודם זה מן פנימים, וממה היסוד דלית שר
אחריהם הנה הוא צדוקים יסוד דאורייתא כמבואר בענינים
ע"ז מ"א לכן פשוט נעדרו דעליו להחיות כהחמת אדם
דעמיה.

ג

בענין לכו גם כה בצעלה צויר האחרונים שם אס
 דוקא כעין צעלה צוירן וקורבנו חו גם קרבה דעת
 בשאר דברים כגון למסחר וקוויצו ש' כס' פה"ש, האמה
 ש'ם צבא שקרבה מסחר חיוו קנה צוירן וקורבנו, אב
 המעלות כו"צ"ו מראה צויר וזה לרין להיות אמה במהות
 בצמחות אלה שקרבה מסחר וכל מווי קרבוו מווי צמחיות
 לרבוו הדברים ויבסקוס בין חו"ש לאשה מציא עמה גם
 אחא קרבה ידוידו, יהב גם ע"כ למחמר לדווי כ"ב
 חו"ש

בדין דעמאל צעיר שטענדיג בשמחה הלוו אריבער חוץ סם קיפס
דעלען לחשוב לעפעס של רשעי' ודעמאל דעמאל הייזר
דעמאל צעיר נאכטס דילנא יבא פארום, וואס בעיירות גדולות
אזא יבא במהרהקוב עליו להחמיר, וואסעס פארווייז פארווארפס
מחשד צדק ס'קעגלס דאמאל דיון נאך צווייט סם קרישע;
והיוני בעיירות גדולות און דאס ס'אזא צעלע חליוו נאכטס
השט פארום יבא חלל נאכטס האומה העצמית ויהאנענע
של אשה לעמלע, ומוצא צדי' ודבר הלכה עזאז הסכסס האנאן
חזון אים וואס, מיין הא גופא אל צויר יו אס הרענעס
וואסעס פלוגי פארום, יבא אס יומא דעלוגי חליוו הרענעס
מיין מוציק חרתי דילנא יבא וגם אומה צעלע כמאסעס בעיני
לעמלע.

מכ"מ נס אס יומא גייל לרקא, מנ"מ היבא דהיא במרחקא
מאז, וימדה עמה משם בעלמון, ועי"ן דרור שם
יכול לנא בזמן הקרוב עיי במרחקים חשי"ש לענין פ"י רמ"י
של אומת בעבר וז' מנייניו שבהם נמשכה קולו ובהקשרות.
דמ"מ לענין שמה יבא זה רישותא גדולה, ודו"ל כמפלג
בין נשך שסורס, ונ"י יבין לרקא דברר שאין נ"ל רחיש היורה
גמ"מ ע"ס דמ"מ ודמ"מ.

ס"ט פתח פתח ורביה במתולות הפיסקים את מספיר
סגור בלי מעשול או בעשין פתח ממש, עיין
בפתח בשם השו"ת הרשב"א ק"ר רמ"א ויתוסב הרשקא
ס"י ק' רדב"א ה"א ס"י קבל, ובלוי מן ברין למשם
לדעת המחמירים בזה, ודלתי כס' אלה"פ מניח בשם א'
מן ספרי אחרונים דף לרבינו והרשקא שכתבו דלפי
שלאנו סגור במעשול כיו וחזר ז"ל דח דוקא במקומות שבים
וישנים צנחים פתחים ולא יסגור דל' צנחים מודרים א"ל
ואסור בשאר א' והשם סגור לדור עטרה, א"ל
במקומותיו צנח"ם שולש וישנים צנחי העטרה נחלו
לכם, וכל היום דנחתים סגורים בלא מעשול מודים
הנאותים בלא דל' חשב יחוד עד שובי סגור במעשול
דלפי' לא ינצל ד' ורשאל וזה שרשל שאים נעלים
מחבור יחיד, ושי' מוכני' ליתידם עד שאל אפי' כשין
עלה צמיר או צמיי' אפי' צמיר סגור כשין מושל.

ובענינו לא ראיתי עשם צדק בלבם, דחין הרגולות של
אופן סגירת הדלת הכנור אם יש איסור וחדו
או לא אלא המליחות אם יש אפשרות לתיחוד ולצעול
ואם לא נפתח כשדלת הכנור בלא נעשו שינוי פתחים,
ובזה הסברה שקול, ועתה המהמרים גדולי הדורות והחכמים
לחשוב להם להתחיל עכ"פ, ואפי' לפתח דלת כשריא
כבר סגור בדיוותם פנים, מכיון בא ודאי דף למחממים
לחשם לשיטת רש"י ודומי דגם צעלה צעיר אסור להתחיל,
ממ' בחלוקה סגירת הדלת על' נעשו י' להל' צעלה
צעיר עכ"פ. ע"פ ח"ס פ"א

ה

בענין פתח פתוח להשיב, כי כנראה בנבואת השור דווקא **ציון וצא צלילה,** ומצד חלי שיה שני חסד שצרים ציון אלח חלישי חסור, ובגורלה נקח חלי שיה מחא דרשיון יציעס אלח חלישי חסור, ובגורלה נקח חלי שיה מחא דרשיון כ"א ש"ב עד דלחל רגלי ומתרחללח חלי שיה הפוסקס דרשיון חלי ש"ב, וא"כ יתבאר כצדק חלי מחלור ויתב בין שצנר כלל ית שצרים ושצים זמן ממשך בתחילה העלה, ורלחיו וי שרל להתחכם נגד היראה הכוראז ויתקל גב צלילה, וזמן ומשין אלה, ומח"ס צנחם צוללים שאלו מקנים לקומות נבואה, שם רגלי ושצים צצות ובפרדוריון הבות שרוב כלום שם רגלי דלחיו חלי דתנת הנוה, ויצרע צעירות משתחרס הרבה נלחא וצא צלילה, ומח"ס ויחא פסוט כססוקרן השער בגדול של משר, ואשעי שדיווי הבות י"ח מפתח השער בגדול מצינו חלי קולא יתרה (לחרי ש"ח יחור בגדול חסור).

בענין דוקת הרופאים כחצוי החצוי בשבעת הכי חיי
 בארבע סף קפיו, ויציור המנהג סומכין עממן
 עת פתח פתחו והשיעור דבס סטור כלי מנושל חתני, ובפרט
 שישבסו יצא האחרים בחדר המתני ויחלוס להכנס בכל עת,
 וארבע שפתה האחרים אל דירה הרופא עשול, ולכן יש
 להזהר שלא להכנס אל הרופאים כל בשעת קבלת קבלה
 ושבוים גם האחרים, אבל ללכת לרופא לחפז פטרי בשעת
 שאין קבלה קבל ובפרט רווח או שאין אחריו גם מחד
 יש להזהר בזה, ודווקא בשעת צער זה כי הוא חלי
 סוכין בנדי מל"מ קשה לשפוט יסוד היתר מזה, חלה
 דקדור דכל רופא קשה לצי גם בנשים שלא מרבי
 עשרים בזה, ואולם נגד זה ארבע ספרת צמצומי ערוב
 מלא וארבע אימנות, אומם כחצוי מלרוב או יחוס גם
 לעשרה רש"י דמסע היתר בשעת צער דילמא יצא פתחוס,
 וזה איש כן דלם כבד הכנס ביחודיו חין דרך כלל שיצא
 האחרים לבית רופא הנשים ואינו דומה לשמח יצא אל ביתו
 פתחוס, ואם כי בחומרו או עמד יש להחשב מל"מ מיקר
 ודברים פטרי יש כן דרך הישר שמרן קבל בשעת קבלה
 קבל ובשעת שישם אחרים, ולכן נאמר עקל גמורו הדל.

מסורת הש"ס
עם הוספות

(א) [מסופקם פילע ע"ש]
(ב) דפיקין היב (ד.ו.)
(ג) וישין היטב תוספות
ע"י מה. ד"ה ד"ר עקבא
ותוספות כ"מ כ"ד ד"ה
אלה תוספות ממונות
ק"ה ד"ה דמשקן.

הנהגות חב"ח

(א) רש"י ד"ה א"כ היינו
וכי' ונבחימא דקאמ
ר"ה כ"ל וסופי' נמי
נמחק: (ב) תוס' ד"ה א"כ
הי' וכו' אלף קמייחא
דברייא קטע: (ג) ד"ה
אל כן וכו' אלף קמייחא
דברייא קטע:

תורה אור השלם

(א) כי קדש אשה וזוהי
עד כ"ר ח"ס ואשה
איש נפש נקרה נקרה:
(ב) וכו' (ד)

(ב) ויחבב איש אשה
שבתה וכו' ויחבב
מעני אשה ויחבב
והיא נוספת וכו' וכו'
ק"ה וכו' לא נחשבה:
(ב) וכו' (ד)

המקנא פרק ראשון סוטה

ד.

עין משפט
נר מצוה

יד א ב מ"י פ"ה ה"ה
ט"ס סוטה ב סוטה
פסוק ט טו"ס א"כ ס'
קטע סוף ד:

הנהגות וצינונים

(א) ב"ה נוסף וכמה
כדי השגחה כ"ה
וכנראה זאת כוונת הנהגה
המהרש"ל, ראה להלן
אות ב: (ב) רש"י (גליון)
למאור המהרש"ל אינו
מביא כאן אלא לעיל
בהחלת העמוד ע"י אות
א. וכאן צ"ל כדי
שומא (כס' שווא)
דברא ביצה: (ג) מנחם
ברפ"ה: (ד) ב"ה נוסף
מחוק ח"ת
"כולה": (ה) ס"א וכו'
(גליון): (ו) דבורר דאי
כ"ה כ"ה
תנא כ"ה
(ס"א ש"ס ש"ס וכו')
ע"כ השגחה (גליון)
וכאשר מביא ש"ס
פ"ה ש"ס
(מכאן): (ז) צ"ל דבן
עזאי כ"ה
פ"ה ש"ס
פ"ה ש"ס

במה שיעור פתירה. בירושלמי כל אלון שיעורין אחר

בן עזאי אומר. הלא דמקדים בן עזאי לרבי עקיבא אל"ע דרבי
עקיבא היה רבו דלאמר בפרק הירואה (פסוקים כ"ג) בן עזאי עד
כאן העות פנין דברן משום דלליה

קומתם לגמיעה והלא דמקדים ליה
באין ברייתא משום דמסיק שיעורין
דשייבי כיום אלל מינה אמאי מקדים
רבי ישמעאל למילתיהו דרבי אליעזר
ורבי יהושע מיהו י"ל דסדר אכילה
ושמיה סמין:^(א)

אי הכי היינו רבי א"עזאי. ה"ה
דקדק מלי למימר אי הכי היינו בן עזאי
אלל (ג) ברייתא קמייחא נקט א"כ
ימחך בן עזאי כדי למוח ולשמוח:^(ב)
אם בן היינו בן עזאי. ה"ה דקדק
מלי למימר היינו רבי יהודה בן
נחמיה אלל (ג) ברייתא קמייחא נקט:

דמרחק או דמקרב. נחמיה
דקל לא קמנעי ליה
נגדלו או נקטן משום דיע שיעוריה
דהיינו די מוניה הכוס וכן גללים
זינא נמזניה גדולה או קטנה משום
דפי' כנר דהיינו כדי שמיעי הכוס
אלל דקספת דקל מינה אמאי לא
קמנעי ליה:^(ג)

כדי שומא. ומהו די שומא די זינא ומהו די זינא די הערואה
דהיינו נשקית אכר זינא ממוס ומהו שיעוריה די הקפא דקל
שיוכל האדם לילך כבינות הדקל ולקמן מפרש למה לי למימי כוליה:
כדי מוניה בוס. למחזי ב"ה ש"ס וספס כ"ה דביצת ולקמן אמרי' כל

אחד ואחד מן הסמנים הללו צעמנו
שיער כמה שהוא שוהה בהערואה:
ליבוץ קיסם. מנין שיעור: ואף ע"פ
שאין ראיה. גמורה לדבר דקדק לאו
השטת יד לכל כנר זיה יט וכו'
ורמז מקלם דהוקשה אשה וזה לכנר
לחם: וכו' וכו' ד"ה א"כ. למימי
כניסא לימי שיעור סמיה די
טומאה די הקפא דקל: דאי תנא
כדי שומא הוה אמינא. כנל שיעור
הרין לנל לדי ק' דהיינו טומאה
וארלוה שפסא אמה וידנר על
לנל עד שמתחלה: קמ"י. דמאי
טומאה זינא לחיה דלכא למימר
קדס הסמיה מנחלי לו: קמ"י כדי
הערואה. דקל' נכרס נגל על
נימנו (נימנו מ'.) הערואה כנמר זינא
לכל העריות: ואי תנא די הערואה.
ולא מנל נישא די טומאה הוה
אמינא די הערואה וארלוה ופ"ה
מנל די זינא די הערואה לא הוה
מימנעי ארלוה דלנל אמינא הערואה
למחזי נמר זינא ומהו ארלוה

מנחת

חלק ד - סימן צד

יצחק

בענין מעליית לענין יחוד

ושבו ישתהוה שם, דהרי סיפק בידו עיי"ש. בזה שפיר ראינו
מחלקים, דבנדרנו מיירי, באופן דהמקום ראוי לשיעור יחוד, ורק
הם נכנסו ע"ד לצאת מיד, משא"כ היבא דאין המקום ראוי
לשיעור טומאה, גם הוא יורה, דלאו יחוד הוא כלל, וליש לאסור
אף מטעם חצי שיעור.

ובזה הי' נראה לענ"ד להקל בשעת הדחק, דלא שייך יחוד
בעלעוועטער, היבא דאין שהי' בשיעור טומאה כנ"ל.

(ח) ומהנכון לברר, כמה הי' שיעור טומאה הנ"ל ברגעים, וחשבתי
דרכי, עפ"י המבואר שם (בסוטה ד' ע"א), דכדי לגמע שלש ביצים זו
אחר זו, היינו צליאה וגמיעה עיי"ש, והשלש ביצים אלו היינו
מגולגלות כמבואר בירושלמי שם, והיינו צלויים קצת, עד שהיא
מערובת, וראוי לגמעה, ע"י רע"ב (במתני' עוקצים פ"ב מ"ז). - ובוה
מדויק היטב השיעור במה דאיתא שם (סוטה ד' ע"א), התם אמר בן
עזאי כדי לצלות ביצה, הכא אמר כדי לשנותה, אידי ואידי חד
שיעורא הוא עיי"ש, דכדי לשנותה, דטובב על מוניה הכוס, והיינו
לשנות הכוס, ופירש"י וסתם כוס רביעית עיי"ש.

(ו) והנה נודע דבשתיית חמין, הסדר לשנותה מעט מעט, כמו
בשתיית קפה חמה, המבואר בפוסקים, שהביאו הבאר היטב
והשערי תשובה (א"ח סי' ר"ד ס"ק ר"ב). וצ"ל לפיז, מה דאיתא
בש"ס (סוטה) שם, דכדי לצלות ביצה, ולשנות כוס (רביעית) חד
שיעורא כנ"ל.

(יא) ובוה לא רחוק לומר, דגמיעת ג' ביצים חמין, תיכף אחר
הצלי, משתהים בגמיעתם, לא פחות מאכילת ג' ביצים קשים
צוננים, דהוי לפי שיטת החתם סופר (ח"ו סי' ט"ז, בשיעור כדי אכילת
פרס, למ"ד דהוי ד' ביצים, ט' מינוט [רגעים] עיי"ש). אם כן מגיע לג'
ביצים, לערך ששה וב' שלישי מינוט. ואף דלא ברירא לי'
להחת"ס שם, וכן לשאר פוסקים, ד"ל דשיעור בכדי אכילת פרס,
הוי הרבה פחות מזה. מכל מקום נראה דבנוגע למציאות
בשתיית חמין, דכתב המהר"ם שיק שם, רק דמסתמא אינו נמשך
השהיה והשתיה של כוס קפה יותר מח' מינוטין. עיי"ש. וביותר

אם נצרף לזה עוד שיעור התרת סינר כנ"ל, הי' נראה דביחוד
עכ"פ, שוהה בערך שיעור הג"ל.

ומכל מקום אין יכולין להחליט דבר ברור בזה, דבדואי יש חילוק
בין אדם לאדם, והמהר"ם שיק נקט רק ליתר שאת עיי"ש, והיינו
צריכים לברר השיעור הרגיל בינוני. אבל אפשר אם כדי לצאת
מידי ספק, היינו מצמצמים השיעור על ה' מינוט, הי' מספיק.
וכמדומה ששיעור זה, מתאים יותר עם המציאות, של צליית ביצת
תרנגולת באש בינוני, וגמיעתה בשעה שהיא חמה.

ודאתאן לפי הנ"ל, דלפי מה דנתבאר, דבשעת הדחק, אם אין
בהשיעור של עליית וירידה העלעוועטער, כדי שיעור טומאה, י"ל
דאין בזה משום יחוד, אם צדקנו בדברינו והשערתינו הנ"ל, הי'
אפשר להגביל הזמן על ה' מינוט, וכתבתי רק להעיר.

והשי"ת יצילנו משגיאות ויחננו דעה ובינה להשכיל בתורה"ק
יצחק יעקב ווייס

ע"ד הבתים הגבוהים שבנו מרכז העיר, כמו י"ט וכו' קומות,
ועשו עלעוועטער [מעליית], כשמפעיל על הכפתור לילך
למעלה או למטה לאיזה קומה שיהיה שוב אי אפשר להעמוד
בחוץ להפסיק הסדר, אם יש חשש יחוד, כשיסעו יחד איש
ואשה בסדר כזה בלי שום מפריע, כי אין כאן טעם מירתת,
שיש כשאשה מנהיגה מצד העיר או מצד החברה - וכן חסר
הטעם בל בעבודתה שרודה, שדנו בזה הרבנים הגדולים,
שהובאו בספרו דמר, ומה יעשו אברכים שחשים ורצים
לעבודה ולא יוכלו להמתין הרבה. והענין נחוץ מאד, כי כהיום
הזה דרים כמה מאות משפחות בבתים כאלו, והיא שאלה
נחוצה להלכה למעשה, אם נוכל לצדד קצת היתר על פי
הלכה, שזה ל"ה חשש יחוד, וכמה אברכים הולכי תמימים
בחסדיות רוצים לשמוע חוות דעתו, עתד"ק.

(א) והנה הרבנים הגדולים בספרו שם, צדדו ג"כ, מטעם שאין
שוהין שם כדי שיעור טומאה, המבואר (במס' סוטה ד, א) ובשו"ע
(א"ע סי' קע"ח), שהיא כדי צליית ביצת תרנגולת באש בינוני
(רמב"ם בפיה"מ וחו"ט שם) וגמיעתה, שעל פי רוב, נפתח הדלת
קודם שיעור הג"ל, וגם היבא דיש חלון בהפתח של
העלעוועטער, שרואין לשם בשעה שהולך דרך הדיוטאות, או
אפילו אם לא יפתח הדלת תוך זמן הג"ל, כי הולך עד למעלה
או למטה הרבה קומות, מ"מ כיון שרואין בתוכו בין קומה
לקומה, הוי כפתח פתוח. ומדלא כתב כהד"ק, שבנדון דידן לא
שייך אף צד היתר זה, שמע מינה דבמציאות, הוי ג"כ בנד"ד
לא יותר יחוד מהנוכר. וביותר שבתוס' (סוטה שם ד"ה כמה),
איתא בשר הירושלמי, דכל אלון שיעורין אחר התרת סינר
עיי"ש, והיא בירושלמי שם (הלכה ב), ופי' הפני משה, כלומר
דמלבד שיעור התרת סינר הוא, ובקרבן העדה שם, איתא,
לאחר התרת סינר, לאחר שכבר הסיירה בגד התחתון עיי"ש.
וא"כ מוסיף על שיעור דכדי צליית ביצה וגמיעתה, גם כן כדי
הסרת בגד התחתון.

ולענ"ד הי' נראה עוד להוסיף, כדי להלבשת בגד התחתון אחרי
כדי טומאה, דהמשמעות בקינוי וסתירה, אף שלא מצאו אותה
העדי טומאה חוגרת בסינר (בנימכות כ"ד ע"ב), אסורה לבעלה.
ואם כן על כרחך היה צריך זמן לאחר הזנות, כדי חגירת סינר,
וממילא גם לענין יחוד כן, אם מדמיין דין יחוד, לדין סתירה
שלאחר קינוי. אך צ"ע שלא מצאתי בפוסקים מדין חגירת סינר
לאחר הזנות, בקינוי וסתירה. ובנוגע ליחוד, כבר העירו הרבנים
הנ"ל, דלא מצינו כלל בש"ס ופוסקים, דצריך שיהיה איהו זמן.

(ב) אמנם בתשו' אמרי אש (א"ע סי' ק"ז באמצע ד"ה והנה הביא),
כתב בפשיטות, כי אפילו יחוד שהוא מן התורה, נראה דהיינו
דיוקא ביחוד שיש בו כדי שיעור טומאה עיי"ש. אך בתשו'
מהר"ל דיסקין (קונטרס אחרון אות ר"ח), כתב לאסור יחוד אף
פחות מכדי ביאה, מטעם חצי שיעור, וגם מחשש שיבעול,

קובץ שיעורי הלכה - דיני יחוד

רבי יוסף הכהן רפפורט ראש כולל מרכז תורני - בני ברק

פתח פתוח לרה"ר

אם מתייחדים בבית הפתוח לרה"ר יש בזה אופנים שאין בכך איסור יחוד לכו"ע, וישנם אופנים שנחלקו הפוסקים, ופעמים צריך לחוש למחמירים מעיקר הדין, ופעמים רק לחומרא בעלמא, וכדלהלן.

א. פתח שהוא סגור ונעול שאי אפשר לבני אדם ליכנס בלא שיתפתחו להם מבפנים - יש בזה איסור יחוד לכו"ע.

ב. פתח שהוא סגור ולא נעול - נחלקו בזה גדולי הפוסקים, הגרעק"א והבית מאיר אסורים [שו"ת רעק"א סי' קי"א]. והבטנן ציון והמהרש"ם מקילים [שו"ת בנין ציון ח"א סי' קל"ח, שו"ת מהרש"ם ח"ב סי' ע"ז]. ובפשוטו הדברים מבוארים בשו"ת הרשב"א לחקל, וכ"ז לגרסת הרדב"ז והמה"ט, אולם רעק"א והב"מ גרסו אחרת בלשון הרשב"א, ולפ"ז אין ראייה לחקל. ויש שפקפקו דאף לגרסת הרדב"ז אין ראייה לחקל - עיי' ספר פתח הבית פ"ג, ט"ז. ובלשון הרבינו יונה בספר היראה מדויק לחקל [כמ"ש המהרש"ם הנ"ל].

ולמעשה - לכתחילה יש להזהר בזה כדברי הרעק"א והב"מ, אולם כשיש צדדים נוספים לחקל אפשר לחקל. נעין בדובב משי"ם [ח"א סי' ה'] דחילק בבחי' שהיה שם ציורו דה"נ בעל בער ובמקום פרנסה עיי"ש, ועיי' בספר דבר הלכה [סי' ג' הע' ו'] שהביא מכתב מתחומי וז"ל: 'דעת נוסח דמקום דיש לחוש לנכנסים בכל שעה, אי"ז מקום סתר, ולפ"ז נראה דפתח איורי אפילו הוא בטוח שאין אדם נכנס אצלו משום שאין לו מכור ורע, ואימת רבים עליו בטבע אפילו באופן זה וכו', ולפ"ז בעל בער איורי נ"כ אפילו בשעות שאין לחוש בטבע, שיהא מ"מ אימת בעל ע"ה, והלכך בציור שיש לחוש לנכנס ובעל בער יש לחקל, עיי"ל. הרי דעת החזו"א נוסח דסגור ולא נעול לא הוי יחוד כיון דאימת רבים עליו בטבע, מ"מ למעשה מצוה שחילק רק בציורו טעם נוסף [דבעל בער]. ועפ"ז הבאנו לעיל דקשה לחקל למעשה בלא ציורו נוסף. ועיי' בשו"ת שבע"ל [ח"א סי' ר"ג] שכתב: 'דעת המחמירים [רעק"א וב"מ] גדולי הדורות וצריכים לחשוש להם לכתחילה עיי"ש, ואפי' לפתוח הדלת כשהיא כבר סגורה בחיובם בפנים, עיי"ש'.

ג. פתח שהוא סגור ולא נעול ומיועד לכניסת רבים, כגון בחנות או משרד בשעות פתיחה לקונים - נראה דלכו"ע אין בזה איסור יחוד, כיון שכל סגירת הדלת לא נועדה למנוע רגל הרבים אלא מטעמים אחרים [נשל תכנס הרוח בימות החורף, או כשהמגן פועל בחנות וכיוצא], וכיון שמיועדת לפתיחה עיי' בני רה"ר שפיר הוי כפתח פתוח לרה"ר.

ד. פתח שהוא סגור ולא נעול והמתייחדים בטוחים שלא יכנס שום אדם לבית - לא מיבעי לשיטת הגרעק"א והב"מ דאסור משום יחוד, אלא אף לחלוקים לעיל בבחי' ג' מודו דיש בזה איסור יחוד, דדוקא היכא שיתכן שאדם יכנס בלא טעילת רשות, חקילו בסגור ולא נעול, אבל במקום שאין חשש זה שפיר הוי יחוד, נבין ציון שם, והדוגמא דאיירי כגון סוכה שהיו עושין על גגותיהן דמפי הטורח אף אחד לא עלה עד לסוכה הוי יחוד אם מתיחד שם בסגור ולא נעול עיי"ש.

אמנם לדעת החזו"א יש להסתפק אם אפשר לחקל גם בבחי' ג' מעיקר הדין, ונמחזר צ"ע ל"כ דחידא במכתבו הנ"ל דאפילו בטוח שאין אדם נכנס אצלו, אימת רבים עליו בטבע עיי"ש. ואולי יש לחלק בין בל"ב כיון שחשש שאין לו מכור ורע בל"ב בטוח מחמת טירחא, ודחוק. אולם למעשה חקל שם רק בציורו בעל בער עיי"ש. ואולי מה"ט דלא חזו ברירא ליה דחשבי כ"פ לרה"ר, חקל.

ה. פתח שאינו סגור אולם אין המתייחדים נראים מבחוץ - אין בו איסור יחוד מעיקר הדין, דכל דברי הגרעק"א והב"מ דסגור ולא נעול הוי יחוד, היינו דוקא בסגור אולם בפתוח משמע דלא הוי יחוד, ואין הכרח מראיותיהם דבעינן פתוח באופן שיראו אותם מבחוץ עיי"ש. והסברא בזה דמיתרתי שיכנסו בבית, לבית, וממילא מה לי דאין נראים מבחוץ הא סו"ס בנ"א עלולים ליכנס ולראותם. [נעין עור מקדש סעף ט', ושו"ת מהרש"ם ח"א סי' ע"ז].

אולם יש מחמירים שצריך שיתא פתוח ממש באופן שיראו הרבים כשהם בבית, אולם במה שהבית אינו סגור לא סגי, דכיון שלא נראים מבחוץ לעוברים ושבים בדרך הליכתם אסור משום יחוד. [נעין נחפה בבסוף ח"ב סי' י"א, שו"ת בית שלמה סי' מ"ח].

י. פתח הבית שהוא נעול ויש לאחרים בחוץ מפתח למנוע - נידון זה מצוי מאד בבנייני שטועים ביתם לכמה שעות ומנתיים לבחורה לשמור על ילדיהם, כשדלת הבית סגורה וברוב המקרים הדלת גם נעולה [נחשופים להניח את דלת הבית פתוחה], ויש בזה שאלה חמורה באיסור יחוד, שהרי איסור יחוד נוהג מגיל שראויים לביתא, כלומר באיש - בן ט' שנים, ובאשה - בת ג' שנים [שו"ע סעף י"א]. וא"כ אסור לבחורה להתייחד עם ילד בגדול מ"ט שנים, וכן אם מנתיים בחור לשמור על ילדה בת ג' דאסור להתייחד עמה.

ויש בנ"א שטועים ואומרים שהניחו מפתחות של הדירה אצל השכנים וממילא כלפיהם אין הדלת חשובה כנעולה, וסומכים על שיטת הפוסקים דגם דלת סגורה ולא נעולה דינה כפ"י לרה"ר. אולם אי"ז נכון שהרי כבר הבאנו לעיל דנחלקו בזה גדולי הפוסקים, ולשיטת הגרעק"א והב"מ יש בזה איסור יחוד, וצריך לחוש לדבריהם עכ"פ לכתחילה עיי"ש. ויתירה מזו דגם לשיטת דסגור ולא נעול חשוב כפתוח שאני הכא דאין שכיח כלל ששכנים שיש בידם מפתח יכנסו לדירה שלא ברשות, וא"כ בפשטות הוי יחוד גמור.

ועיי' נראה שידועו לשכנים [שבידם המפתח] שיכנסו כמה פעמים לבית במפתח שבידם, ושא"כ השכנים יעשו כן למעשה, ואזי שייך להגדיר את הדלת כפתוחה לחוץ ואין בזה איסור יחוד. [ומסתברא דצריך להודיע גם לאשה או לאיש הנמצאים בבית שהשכנים יכולים ליכנס בכל שעה, אולם אין נראה דגם להודיע לה בלא שישכמם כך גם השכנים דלא מצויה היתר בבחי' שהמתייחדים חושבים שחזו פתוח לרה"ר, אלא בעינן בפועל שחזו פתוח לרה"ר]. אמנם נעין במחשבת שלמה [ח"א סי' צ"א] סוף אות כ"ב שסתפק באשה שאין בעל בער אלא שהיא חושבת שהוא בער דסו"ס אימת בעל עליה עיי"ש. ויש לחלק דשאני דין פתוח לרה"ר דיסודו אינו מדין שמירה אלא דאי"ז מקום יחוד, ודו"ק.

איסור יחוד מן התורה, ובגמ' קידושין [פ' ילפי ליה מקרא, ואי"ז אסמכתא בעלמא, כמבואר בראשונים שם, ומוכח מהמ"מ ע"ז נ"ו:] עיי"ש. [ובחיובו [מנוח קפ"ח] - לא תקרבו לגלות ערוה כלל נמי איסור יחוד, ולדבריו צ"ל דאחר דילפי מקרא איסור יחוד איכא בזה נמי משום לא תקרבו]. ואמנם ישנם אופנים דאיסור יחוד הוא רק מדרבנן וכפי שיתבאר אי"ז לקמן.

בטעם האיסור כתב הרמב"ם: שדבר זה מביא לידי גילוי ערוה, וכ"כ השו"ע והסמ"ג [לאוין קפ"ח] עיי"ש. ונמצא א"כ שאיסור יחוד ביסודו הוא סייג ותרחקת שלא לבוא לידי עבירה, ואע"פ דהוי איסור מדאורייתא, מ"מ ענינו הוא סייג לעריות, וכבר מצינו באבות דר"י [פ"ב] איזהו סייג שעשתה תורה לדבריה עיי"ש. [נעין להלן נידון אם איסור יחוד בכלל עריות דיתר ואל יעבור, ועכ"פ פשוט דמחוייב למסור את כל ממנו ולא לעבור באיסור יחוד. ועיי' אם למשל צריך להפסיד מקום פרנסתו בגלל איסור יחוד חייב לעשות כן ולא להכשל חלילה באיסור יחוד].

עוד כתב הרמב"ם [פ"ב מאסוי"ב ח"י"ח - כ"א] וז"ל: לפיכך ראוי לו לאדם לכוף יצרו בדבר זה ולהרגיל עצמו בקדושה יתירה, ובמחשבה טהורה, ובדעה נכונה כדי להנצל מהן, ויזהר מן היחוד שהוא הגורם הגדול, עכ"ד.

והנה מחמת דאיסור זה ביסודו הוא סייג ומשמרת לגוף העבירה, משיאו יצרו הרע לחשב ולחמציא קולות מדומות דיש מקרים שאין חשש לעבירה וממילא אין לחוש ליחוד, ודבר זה אסור לאומרו מכמה טעמים, האחד, דכל סייג שעשתה התורה או שתיקנו חז"ל אין בידנו לשנות מומחה, וגם דאין האדם יודע כח היצו"ר ורק השי"ת בורא האדם יודע יצרו מעללי איש ותחבולתיו ואין לו להרהר בזה, הן על הסיגים שהתורה הזהירה והן על הסיגים שתיקנו לנו חז"ל.

עוד יש להעיר דהנסינו מוכיח שאנשים רבים אינם נוהרים באיסור זה מחמת חוסר ידיעה, וחושבים שהתרחקת מיוחד הוא רק הנחנה טובה, וכשהזכר קשה להם מחמת בושא אינם נוהרים בזה, ובאמת יחוד הוא איסור גמור מן התורה כהרבה מן המקרים. ואף אלו שיודעים שהוא איסור גמור אינם יודעים פרטי הדינים בזה,

הגדרת מקום האסור ביחוד

איסור יחוד הוא כשהאיש והאשה נמצאים לבדם במקום שאין רגילים לעבור בנ"א ושאינם יכולים לראותם, כגון בחדר סגור [ולחלף יבואר מחלוקת הפוסקים אם בעיני סגור ונעול, או בסגור לחודי"א סגור], וכן בדרך במקום שאין עוברים ושבים רגילים לעבור, וכן בשדה וגינה במקום שומם שאין רגילות להיות שם באותה שעה עוד בנ"א, בכל האופנים הללו וכיוצא יש איסור יחוד.

[במש"כ דאיסור יחוד הוא לאו דוקא כשמתייחדים בבית סגור אלא אף בחוץ במקום שאין מצויים בניי - מקורו בגמ' קידושין [פ"א] דתחולק עם אשה בדרך צדק ג' שומרים. וכ"כ ברמ"א [סי' כ"ב סי"ח] דבשדה בעינן ג' שומרים עיי"ש. ועיי' במגילה [נד] דבדורה ששפטה את ישראל "ויהי יושבת תחת תומרי", משום יחוד, ופרש"י תומר נבוח ואין לו צל ואין אדם יכול להתחיד עמה כמו בבית עיי"ש, הרי דאין שיעפין מרובים ויש לו צל אסור להתייחד אף שהוא מקום פתוח ואינו סגור כמו בבית, וכיון דשייך להסתר שם הוי מקום היחוד.

ולפיכך אם למשל עומד ברחוב בשעה מאוחרת בלילה ונמצאת בסביבתו אשה, והנ"ל יחוד גמור כיון שבשעה זו אין מצוי כלל עוברים ושבים, ואפי' שהם במקום פתוח אסור דלא גרע מיוחד בדרך או בשדה דנתבאר לעיל דאסור, והרי מיירי בסתמא בדרך שמועדת לרבים לילך בה [ולא בדרך צדדית שרק הם חולכים בה], ועיי' כיון דחולכים בשעה שאין מצויים כלל עוברים ושבים נחשבים הדרך או השדה למקומות יחוד ואסירא.

אמנם לא נתבאר כמה צריך להתרחק בבחי' ג' מהאשה כדי שלא יחשב יחוד. והנה זה פשוט דאם מתרחקים זה מזה עד שאינם רואים זה את זה דאין כאן יחוד אלא, אולם יש מקילים כל שנמצאים ברחוק מקום ואפי' שרואים זה את זה ונ"כמי בתשובות ש' יעקב סי' י"ט], אולם לא נתפרש בדבריו מה נקרא ריחוק מקום בד"ן זה, וצ"ע. [מ"מ לעיון: דבר הלכה סי' ט', י"ד, ובד"ס בעי"ד ס"ק ש"פ].

כמו כן לא נתפרש להדיא גדר הדין מתי נחשב המקום כמצוי שעוברים ושבים בו דשרי להתייחד, והאם נצטרך שיעברו באותו מקום בנ"א כל הזמן, או אפי' אם עוברים ושבים שם לפרקים, מ"מ כיון שבכל רגע עלול להיות הזמן שרגילים לעבור שם נחשב כרה"ר דאין מקום סתירה, וצריך הכרעת הדעת בזה לפי המקום והזמן, ועשה כב"ז שאלת חכם. [ויש שפקפקו, דברחוב המוקף מצדדיו בתי מגורים אולי אין איסור יחוד מחמת שבנ"א יכולים לראותם מבתיהם, דמצוי שגם בשעות מאוחרות בלילה מתעוררים לאיזה ענין, וממילא המתייחדים מיתרתי, וצ"ע בב"ז].

נידון זה נועץ למעשה בבניי הממתנינים בתחנת אוטובוס הנמצאת על הדרך, בשעה מאוחרת בלילה, ובפרט במקומות ישוב קטנים, האם מותר לעמוד לבדו עם אשה, וכיון דהוא בשעה מאוחרת בלילה במקומות שוממים שמא הוי בכלל איסור יחוד בדרך או בשדה, וצ"ע אם אפשר להחשיבו כרה"ר כיון דבנ"א מגיעים שם לפרקים. [ועיי' מהו השיעור "לפרקים"]. ונראה שצריך לעמוד במרחק ממקום האשה, וצ"ע מהו שיעור הריחוק שצריך לעשות כדי להפקיע מינה תורת יחוד כמש"י.

דוגמה נוספת: קבוצת נשים יצאה לטיול עם נהג [מדריך] במקום שומם בדרום הארץ, ובאותם מקומות ישוב קטנים, האם מותר לעבור עוברים ושבים למלך בנ"א שממיתים כמותן, האם אפשר לחקל כיון שעלולים בנ"א להגיע לשם בטיולים וכיוצא, או מחמת שאין זה מצוי בכל שעה הרי"ז כאיסור יחוד בשדה או בדרך, ואזי גם לא יועיל לצרף עוד איש לטויל מדין שומר, כיון דבדרך או בשדה בעינן ב' שומרים כדין יחוד בלילה, [כמ"ש ברמ"א סעף ח']. [ואף דנידון זה קיל טפי ד"א דאיש אחד עם הרבה נשים מותרים ביחוד, מ"מ קי"ל דגם בבחי' ג' יש איסור יחוד ורק בצירוף עוד צדדים מקילים בשעת הצורך עיי' להלן מש"כ בזה], וישעה שאלת חכם.

קובץ שיעורי הלכה - דיני יחוד - המשך

בעלה בעיר

וכן לחומרא, אם ב' הערים סמוכים ז"ל (וכדומת ב"ב ר"ע) דמשם מחוברים, דמסתבר דלא נתחשב בכך שיש לכל עיר עיירה בפניע לנהל את עניני העיר דבזה יחשבו כשני ערים לאסור ביחוד, דכיון שהרגשת ב"א שהם בעיר אחת שמצוי שחולק להשלים צרכיו בעיר הסמוכה, וממילא אשה שמתייחדת בב"ב ובעלה ב"ג, אימת בעלה עליה ומותרים ביחוד. ע"כ כיון שהדברים אינם מפורשים, צריך לדון כל מקרה ומקרה לגופו, ויעשה בכ"ז שאלת חכם.

בעלה בבית חולים - מעשה באדם שהוצרך לעבור ניתוח בביתו, ואחיו בא מחוץ לעיר והוצרך להשאיר בביתו שבו היתה אשתו לבדה, וחנידון כיון דבית חולים היה באותה עיר, אי"כ יש להתיר לאח להתייחד עם אשתו מדיו בעלה בעיר, אי"ד דאחרי הניתוח מרוקק למיטתו ואינו יכול להגיע לביתו, אין בזה היתרא דבעלה בעיר.

ונראה דאף לפמ"ש דהיתרא דבעלה בעיר הוא מחמת דיש לאשה פחד טבעי, ואינו קשור במה שעלול לבא בכל שעה, מ"מ בעינן שיהא אפשרות שיבוא לביתו, ואזי אימת בעלה עליה, אבל ככה"ג שאינו יכול לביתו אסור. (עפ"י משי"כ לעיל מפמ"ש והר"ן דהיתר של בעלה בעיר הוא משום דמסתמי דלמא השתא אתי, כלומר אף דהוי פחד טבעי של האשה מבעלה, מ"מ בעינן עכ"פ אפשרות שיוכל בעלה לבא בכל שעה, דאליכ אין מקום לחשש זה שכתבו רש"י והר"ן, ודו"ק. ויעינן בסמור משי"כ מחאג"מ דכ"כ לדיק מרש"י. והשוה עם דברי הגמ' בסוטה [כח]. דאשה שבעלה נשתת או חבוש בבית האסורים לית לה אימתא דבעל כלל עיי"ש, והתם איירי לענין סוטה שבי"ד מקנה לה, ובכ"א אין קינוי בעלה מועיל, ויתכן דלענין יחוד שירת בעלה עליה בכל עת, וצ"ע.

דוגמה נוספת: אשה שמתייחדת עם אחר בביתה, ובאותה שעה מדברת עם בעלה בטלפון כשנמצא ברחוק מקום, שאין אפשרות שישגיע בתוך שיעור זמן יחוד לביתו, דלמבאר נראה דבכה"ג אין היתר דבעלה בעיר, וצ"ע.

ויתירה מזו כתב באג"מ בד"ן בעלה בעיר, וז"ל: אבל הדבר ידוע שלא יבוא עכשיו, כגון בעיר ניוירק כשבעלה בעיר, אבל ידוע לה שחלף קצתה העיר שמהבית עד המקום שחלף לשם הוא ערך שעה, והחזרה היא שעה, וצריך לשהות שם ערך שעה, אסורה ביחוד, אם הוא בזמן שאי"כ לבא לשם כגון בלילה, או אפי' ביום כשאין דרך אינשי לבא לביתה, וכ"כ שאלו שעובדין אצל אחרים ושוהין שם שמונה שעות והדבר לשם והחזרה משם הוא ערך שתי שעות, איכא איסור יחוד כשאין דרך אינשי לבא לביתה. אבל אם הוא ברשות עצמו ויכול לבא לביתו כשרוצה לפעמים ליכא איסור יחוד, והוא דבר שנוגע טובא לאינשי לידע זה, עכ"ל. (אג"מ אח"ע ח"ד סי' ס"ה, ז). ויילע בדברי להם כתב הציור שחולק לערך שעה, והלא זמן איסור יחוד פחות בהרבה כפי שנתבאר לעיל. וצ"ל דזמן קצר לא מבטל אימת בעלה עליה.

אשה שלבו גס בה (לענין דין בעלה בעיר) - אסור להתייחד עם אשה שלבו גס בה אפי' בעלה בעיר (קידושין [פא]). ונפסק בשו"ע סעי' ח'. הגדרת "לבו גס בה", כתב השו"ע: כגון שגדלה עמו, או שהיא קרובתו (נ"ל שהקרובה המשפחתית יצאה ידידות ענין שגדלה עימו, אך כשאין ידידות כזו ביניהם, אף שהם קרובי משפחה אין לאסור). וכן אשה שיש לה משרת קבוע בביתה או איש שיש לו משרתת קבועה בביתו (ברכ"ן), וכיוצא בזה מזכירת קבועה במשרדו, או אשה שעובדת עמו זמן רב. (עובדא בכחור ישיבה מחו"ל שלמד בארץ, ויהיה כבן בית אצל אחיו, והחמיירו להחשיבו כ"לבו גס בה" - ביחס לנישואין, דאין היתר דבעלה בעיר). **ובכל ספק יעשה שאלת חכם.**

יחוד עם פרוץ - מותר להתייחד אף עם פרוץ בכה"ג שבעלה בעיר, דרק מי שלבו גס בה או במי שקינא לה בעלה כתב השו"ע דלא מהני בעלה בעיר. - [נח"א בשער יוסף [ס"י ג], והוכיח מדברי הרמב"ם עיי"ש, וכ"מ בדבר"י, ועי"ש בדב"ה סי' ז, ו].

יחוד עם גוי (כשבעלה בעיר) - הנה דין ישראלית המתייחדת עם גוי כשבעלה בעיר לא נתבאר להדיא. (בראשונים [ע"ז כה]: מבואר דבגוי יש חשש אונס, מלבד חשש פיתוי כמו בכל איסור יחוד, וממילא בעלה בעיר מסלק את החשש דפיתוי, אבל לגבי אונס לא שייך. אלא דבזה יש להתיר כשיש בסביבתה ב"א שתוכל לצעוק לעזרתה ונחויא אח"ע ס"י ל"ה). וכן יש לדון בכה"ג שיענישוהו במשפט המדינה על מעשיו.

[שאלה מצויה כשהולכת לרופא גוי ופגמים יש מצב של יחוד גמור ובכה"ג שבעלה בעיר, האם אכתי יש לחוש לאונס, ויש לדון מחטמים הנ"ל, ולצרף קולא נוספת שאין לחוש לאונס משום שהרופא עלול לאבד פרנסתו - עיי"ש אג"מ אח"ע ח"ד סי' ס"ה, ז]. ויעשה בכ"ז שאלת חכם.

יחוד עם גויה (כשבעלה בעיר) - ד"ז לא נתבאר להדיא האם היתרא דבעלה בעיר מהני בגויה, דבגמ' נתבאר לענין "אשתו משמרת" דלא מהני בגוי, שאין אשתו של הגוי מקפדת, וכן נפסק בשו"ע וסעי' ג'. אולם יתכן דלאידך גיסא אשת גוי אימת בעלה עליה, ולכן יש להתיר גם בגויה שבעלה בעיר. וכן שמענו מסתימת הדברים שבעלה בעיר מהני בכל גווי דרק באשתו משמרתו מבואר להחמיר בגוי. אולם יתכן דבגויה עלולה לעבירה יותר וכדפרש"י [ע"ז כ"ה]: דאין אשתו של גוי מקפדת שגם היא מזונה תחת בעלה בעיר. ויעשה עיי"ש.

ונסיים בדברי רבינו יונה בשע"ת [שער ג, ז] וז"ל: ידוע תדע כי יראה ה' יסוד המצוות שנאמר, ועתה ישראל מה ה' אלוהיך שואל ממך כי אם ליראה את ה' אלוהיך, ובה ירצה ה' את ברואיך שנאמר ורצה ה' את יראיו, ותקנות חכמים וגדירים יסוד לדרך היראה, כי עשו נדר והרחקו מן תגעי יד אדם באיסור תורה, כענין שנאמר ושמרתם את משמרת עשו משמרת למשמרת, ורק הזהירות והגדר וההרחקה מן האיסור, הלא זה מעיקר המורה, והמברכה להזהר יגיע אל השכר הגדול וכו', ומצות היראה שכן הרבה נגד מצוות רבות כי היא היסוד להם, והדוגמא לדבר כי הנהגה **מתחייבת עם אשה מפרדו מן יכשל בעיון וכאשר גזרו חז"ל, הלא זה מאשר זרע על נפשו אור יראה אלוהים ית', עכ"ל.**

בקידושין [פא]. אי' דאשה שבעלה בעיר אין חוששין להתייחד עמה. ונחלקו הראשונים, שיטת רש"י דאין חוששין להלקותו על כך, אבל איסורא מיהא איכא. אולם שיטת רוב הראשונים ותוס', רמב"ם [ועד] דאין איסור כלל, וכן פסק השו"ע [סעי' ח'] ורוב הפוסקים. (אמנם בב"ש וח"מ העתיקו את דברי רש"י, אולם לא סיימו דצריך לחוש לכתחילה לשיטתו, ורק החכמ"א [כלל קכ"ו, ו] ובבני"א כתב דאיסור יחוד דאורייתא [עם] אשה אחת] יש לחוש לכתחילה לרש"י, אבל הח"ח בנדוי ישראל [פכ"ז] העתיק לשון החכמ"א והשמט שיטת רש"י, וכן מטו משמיה דחזו"א דהיקל לכתחילה דאין איסור כלל בבעלה בעיר.

בטעם החיתר להתייחד כשבעלה בעיר - נחלקו הפוסקים - ויש בזה נפמ"מ לדינא, בפרש"י ובר"ן כתבו דהאשה מפרדת שמא יבוא בעלה בכל שעה, ולפום ריהטא משמע דבעלה בעיר רה"י כשומר בעלמא שעלול ליכנס למקום היחוד דהוי שמירה [עיי' לעיל בדיון פ"ב לרה"י]. ולפ"י כתב החכמ"א [כלל קכ"ו, ו] דדוקא כשהיא בביתה מותר, אבל כשהיא מתייחדת בבית אחר בעיר שאין בעלה יודע היכן היא נמצאת, אין חושש שיבא בכל שעה, שהרי אין הוא יודע היכן לבוא. (נחובאו דבריו בפמ"ש, ובח"ח בנדוי ישראל [פכ"ז], וכ"כ חמקנה בספר נתיבות לשבת, ובספר נשמת כל חי להגרי"ח פלאגי אח"ע סי' א').

עוד הוסיף החכמ"א שם: דפחד האשה שמא ימצאנה מתייחדת עם איש אחר ולא על עצם העבירה, שהרי באשה שלבו גס בה אי' בגמ' דאסור להתייחד אפי' בעלה בעיר, ואם החשש על גוף העבירה אין היתר לחתן להתייחד עם חמותו אפי' כשבעלה בעיר, שהרי אם מתייחדת ויחשדו אותה מדוע נתתיחדה. ולפ"י כתב: דאם נתן רשות לפלוני להתייחד עמה בבית אין היתר דבעלה בעיר. [עיי' חרבת הדברים בבית אדם [ס"י י"ז]. ולדבריו לכאורה אין היתר לחתן להתייחד עם חמותו אפי' כשבעלה בעיר, שהרי אם ימצאנה מתייחדת ודאי דנותן לה רשות, וכן מצוי שבעל מלאכה עובד בביתם בדיעת הבעל, דכיון שיש לה רשות להתייחד עמו אין היתר דבעלה בעיר [לשיטת החכמ"א].

אולם סתימת הפוסקים דלא כהחכמ"א ב'י' הלכות שהעלה [לאסור כשאין הבעל יודע היכן מתייחדת, ולאסור כשיודע שצריכה להיות עם פלוני]. והטעם דהנה הרמב"ם [א"ס"ב פ"ב הי"ב] ביאר היתרא דבעלה בעיר **מפני שאימת בעלה עליה**, וכן העתיק השו"ע [סעי' ח'] וביאורו דיש לאשה פחד טבעי מבעלה, ואף ההחשש שיבא בעלה וימצאנה בעבירה הוא חשש רחוק, מ"מ אימת בעלה עלה ומירתתה לעשות עבירה. [ושעירן ז"ל דדוקא כשבעלה באותה עיר אימתו עליה, ולהלן יבארו בית פירות מהו ההגדרה של אותה עיר לענין זה]. [ולפ"י י"פ נמי במש"כ הרש"י והר"ן דמסתמי דהשתא אתי, דזהו החשש בפועל, אבל סיבת הדבר אינו מפני שהוא חשש סביר, אלא שורשו בפחד טבעי של האשה מבעלה, ולכן אפי' לצד רחוק שיבא בעלה חוששת ואין כאן מחלוקת רש"י והרמב"ם].

ולפיכך כל שנמצא בעלה באותה העיר, אפילו כשאין יודע היכן היא מתייחדת, ואפי' יודע שפלוני צריך להתייחד עמה, מ"מ בתכונות נפשה של האשה שמפרדת מבעלה, ואי"ז מדיני "שומרה", אלא דבכה"ג "מופקע" החשש של יחוד מעיקר וכו' מש"י. [והידן בשו"ר ברכה [ס"א כ"ב], ומשי"כ שם בשם האחרונים דתלו במחלוקת רש"י והרמב"ם, לפי משי"כ לעיל במוסגר אין לזה הכרח, ועכ"פ להלכה פסק החדי"א דמסתמת הגמ' והפוסקים היתר דבעלה בעיר נאמר בכל גווי. ועיי' בשו"ת הרד"א [ח"ג סי' תפ"א], בני ציון [ס"י קל"ח], חיד"א בשער יוסף [ס"י ג], דוב משי"כ [ח"א סי' ח'], דמוכח דנקטו דאפילו בעלה יודע שמתייחדת עם פלוני מותר, וכבר מוכח מן מהפרישה על הטור [ס"ק כ"ו] עיי"ש. וכן פסק החזו"א [עיי' בספר דבר הלכה [ועד]].

אולם באג"מ כתב דכיון שהחכמ"א אסר בזה, ראוי להחמיר לכתחילה דרק היכא דידע היכן היא נמצאת, וגם לא בכה"ג שנתן רשות לפלוני להתייחד עמה, אפשר להתיר לכתחילה יחוד כשבעלה בעיר - [אג"מ אח"ע ח"ד סי' ס"ה, כ"א]. ונתן בד"ן הראשון - דרק היכא דידע היכן היא - תבאנו לעיל עוד אחרונים שנקטו כן לדינא כהחכמ"א.

כתב רבינו ירוחם: ומאן דצונועא אפילו בעלה בעיר ופ"פ לרה"י צריך להתרחק מן הכיעור ומן הדומה לו.

ויש להעיר דהנהגה זו מקורה בדברי הגמ' בקידושין [פא]. בעובדא דרב ורב יהודה הוה קאזיל באורחא, הוה קאזיל אחיה איתתא קמיהו, א"ל רב לרב יהודה, דל כרע מקמי גיהנום, א"ל והא מר הוא דאמר בכשרים שפיר דמי, א"ל מי יימר בכשרים כגון אנא ואת וכו', ע"כ. ולדעת רוב הראשונים מידת חסידות דרב שנו כאן, דמעיקר הדין ב'י' שומרים מותר יחוד. וביאר התוס' ר"י הזקן סב"ר רב, וז"ל: ומסתברא דלפנים משורת הדין עבד שרצה להתרחק מן הכיעור, עכ"ל. הרי קמן דהנהגת "הרחק מן הכיעור" יסודה בדברי חז"ל דיש לאדם להתרחק מן היחוד גם מדברים מותרים.

מה נחשב אותה עיר [לענין זה דבעלה בעיר דמתיר ביחוד] - נידון זה מתחלק ל'י' שאלות מעשיות: א. האם היתר זה הוא אף בעיר גדולה מאד (כדומת העיר ניו-יורק). ב. ומה הדין ב'י' עיירות שסמוכות זו לזו (כדומת ב"ב ר"ע).

והנה ד"ז לא נתפרש בדברי הפוסקים, ומסתברא דד"ז תלוי כפי הרגשת ב"א אם הם מרגישים שנמצאים בעיר אחת, ולמשל בעיר ניו-יורק דמחמת גודלה מתחלקת להרבה שכונות המרוחקות זו מזו, ואין ביניהם שום קשר בדברים הרגילים לאחד בני עיר, כמו מקור אחד לספק אוכל, פרנסה, ורפואה, וכדו', ובכל חלק וחלק מן בקצה האחר של ניו-יורק, כיון דאינה מרגישה שבעלה בעיר וכנ"ל אסורה ביחוד, ולי"א דכיון שרשות עירונית אחת לכל חלקי העיר נחשב כעיר אחת להתיר יחוד.

שער

קיצור הדינים השכיחים

היחוד

פרק א

הגדרת איסור יחוד

א. גדר איסור יחוד הוא (א) **"הימצאות של איש ואשה יחד במקום אחד לבדם באין אדם מפריע"**, והוא איסור שאסרה תורה (ב) כדי שלא יגיעו חלילה לירי גילוי עריות. לפינוי בפרק זה תבאר הגדרת איסור יחוד הנוכחת.

ב. **"איש"** לענין זה הוא בין ילד מבן תשע שנים ומעלה, ובין אדם מבוגר ואפילו זקן מופלג. ונכלל בזה בין רוק ובין נשי, בין יהודי ובין גוי, בין קרוב משפחה ובין זר. פרטי חילוקים בדיניהם יתבאר להלן.

ג. **"ואשה"** לענין זה היא בין ילדה בת שלוש שנים ומעלה, ובין אשה מבוגרת ואפילו זקנה מופלגת. ונכללת בזה בין פנויה ובין נשואה, בין יהודיה ובין גויה, בין קרובה משפחה ובין זרה. וגם בזה יבוארו להלן פרטי חילוקים בדיניהם.

ד. עם ילד שגילו פחות מחמש שנים, או עם ילדה שגילה הוא פחות משלוש שנים אין איסור יחוד, כמבואר בשו"ע להלן סעיף י"א (א) ועיין שם בדרך קצרה (עמוד ל"ח).

ה. **"במקום אחד"** נכלל הן מקום סגור (ו) כגון דירה, מקלט, מחסן וכדומה, והן מקום פתוח מבודד (ז) כגון דרך, שדה או מדבר, או אפילו בתוך העיר במקום צדדי ושומם. כל האמור הוא אפילו בשעות היום, אבל בשעות הלילה אפילו ברחוב בשבוע (ח) שיין איסור יחוד בזמן שאין מצויים יותר בני אדם שם (הולכי רגל או הנעים ברכבם). דין זה הפרטי השונים (כגון מאזין שעה שיין החשש, ובאילו רחובות) (ט) משתנה כמובן לפי הענין, ואכן ישנם רחובות סואנים ומוארים בהם לא שיין האיסור גם בלילה. אמנם גם כשאין בדבר איסור משום יחוד, כמבואר בפוסקים (י) שיש בזה לפעמים משום כיצור שיש להתרחק ממנו, ובפרט במקום חשוך ואפל, ועוד יתבאר בזה להלן בפרק ט"ו.

ו. אין חילוק באיסור יחוד (ט) אם יש בין האיש לאשה איזו שייכות או לא, שאפילו הם זרים גמורים וגם כעת אינם מדברים זה עם זה, ואינם מסתכלים זה על זה, וכל אחד מהם עסוק בענייניו הוא, אסור (י) באיסור גמור של יחוד מכיון שהם נמצאים יחד במקום אחד לבדם באין אדם מפריע.

ז. **"לבדם באין אדם מפריע"**. היינו שאין שם אדם אחר שימנעו מחמתו מלעבור עבירה חלילה, וכגון שהם סגורים לבדם בבית או שהם מבודדים בדרך וכדומה, או אפילו אם יש שם אדם נוסף אלא שאינו מועיל להחשב כשומר וכפי שיתבאר להלן. אכן אם יש שם אדם כזה המועיל להיות שומר, אין זה יחוד (אשה אם מועילה להיות "שומר" (יא) יתבאר בפרק ג', איש כשר אם מועיל כשומר (יב) יתבאר בפרק ד', וילדים אם מועילה שמירתם יתבאר בפרק ח').

ח. באיסור יחוד (יג) מוזהרין בין האיש ובין האשה, ובכל פעם שיחזרו להלן איסור על האיש להתייחד, ונכללת אף האשה באיסור. וכן להיפך לכשיחזרו איסור על האשה להתייחד, אף האיש בכלל האיסור.

ט. מן התורה אסור היחוד (יד) דוקא בעריות, כגון אשת איש או אחת מקרובותיו המפורטות להלן, או אפילו פנויה אם היא נדה, אבל פנויה טהורה (נשאית קרובות) איסור היחוד עמה הוא (טו) מדרבנן. בתולות בזמנן הרי הן בחזקת נדות משהגיעו לגיל וסת, ואסורות ביחוד מן התורה. משודכות (טז) אסורה ביחוד עמו ככל פנויה אחרת (וכפנויות ידון הוא מן התורה).

י. יחוד של איש אחד עם כמה נשים, וכן יחוד של אשה אחת עם כמה אנשים יבואר להלן בפרקים ג' - ד', ואם יחוד כזה הוא אסור מן התורה או מדרבנן יעויין מה שכתבנו בזה בסעיף א' בדרך קצרה סק"ג ודרכי אלישיב סק"ב (עמוד א').

יא. לענין מעשה אין חילוק בין יחוד האסור מן התורה לבין יחוד האסור מדרבנן, שכל אופן שיש בו חשש יחוד, אסור בין ביחוד האסור מן התורה, ובין ביחוד האסור מדרבנן, אלא שבדרכי ההוראה והספיקות יש לפעמים חילוק ביניהם, כפי ראות עיני החכם.

הערות וצינונים

פרק א (א) עיין בדרך קצרה סעיף א' (עמוד א'). (ב) הביאור והמקור להתורה זו עינין בסעיף א' בדרכי אלישיב סק"ד וסק"ה (עמוד ב'). (ג) ועיין שם בדרך קצרה (עמוד ל"ט) לענין חינך בקטנים. (ד) ועיין להלן בשולחן ערוך סעיף ו' בדרך קצרה (עמוד י"ט) פרטי הדינים כשנמצאים בחדרים נפרדים בדירה אחת: (ה) עיין סעיף א' ציוני דרך סק"ב (עמוד א'). (ו) עינין בשו"ת הרמ"א סי' י"ב - י"ד ובמה שכתבנו בזה באורך בדרכי אלישיב עמ' קפ"ד: (ז) מבואר שם: (ח) מבואר מדרכי מהרש"ל, הובאו בשו"ת הרמ"א שם סי' י"ג: (ט) מבואר בפוסקים: (י) וכשהדיוקן הרבה זה מזה עד שאין שיין לתגרים כנמצאים במקום אחד אינו בכלל האיסור, וצ"ע הגבול בזה, אם חלי במרחק המאפשר קשר שיחה או כל סוג קשר אחר, ובשו"ת שם יעקב סימן י"ז כתב וכשהדיוקן מנחם כמלא עיניו אינו בכלל האיסור עיי"ש ראייתו. מיהו זהו דוקא במקום פתוח, שאין שום דבר המקשה יחד מצד המקום, בזה הוא דיש להסתפק בכלל, אבל במקום סגור כדוגמת בית גדול, שבו המוקם עצמו אונדן יחד, הוי יחוד גם במרחק גדול יותר, ואין בידי גבול ברור בפרטים אלו, וצ"ע: (יא) ותינו שבאופן גילי, אשה לא מועילה לשמור, מפני שזהו יחוד איש עם שתי נשים ואסור, ואפילו עם הרבה נשים אסור לדעת רוב הפוסקים כפי שיתבאר בפרק ג', אולם אם היא אשה משומרת או שהיא ממש נשים השונאות זו את זו, תועיל להיות כשומר כמפורט שם: (יב) לדעת הרמ"א יש לנו חילוק בין כשרים לפרועים, ועל כן מועיל איש כשר להיות שומר, ואילו לדעת המחבר אין כיום כשרים, ועל כן לא מועילה שמירת איש אלא אם כן אשתו עמו. בענין אחר כשר ואחר פרוץ (לדעת הרמ"א שיש לנו כשרים) יתבאר בסעיף ה' בדרך קצרה סק"ד (עמוד ט"ו), ועיין להלן פרק ד' עוד פרטים בזה: (יג) פשוט, וכן מוכח במקומות רבים, כבע"ז כ"ה, וביבמות מ"ז, ועיין להלן בשולחן ערוך סעיף ב' מלקין את שניהם וכו' (יד) ע"ז ל"ז ב' סנהדרין כ"א: (טו) סנהדרין שם ומבואר להלן בשו"ע סעיף ב' ע"ש: (טז) ועיין להלן סעיף ב' בדרך קצרה סק"ד (עמוד ד'), ושם בצינון דרך סק"ד העתקנו מדרכי החפץ חיים בזה עיי"ש.

* הלכות אלו הם מתוך קיצור הדינים השכיחים בספר שער היחוד הארץ והצינונים הם לחלקי הספר 'דרכי אלישיב' ו'דרך קצרה'.

פרק ו

אשתו משמרתו

א. מותר לאיש להתייחד עם אשה כאשר אשתו נמצאת עמו באותו מקום, (א) מפני שאשתו משמרתו. ודוקא כשהיא עמו (ב) ממש אבל מה שאשתו בעיר אינו מועיל.

ב. היתר זה של אשתו משמרתו נאמר גם כלפי יחוד עם אשה (ג) שהיא קרובתו והוא רגיל בה, וכן כלפי יחוד עם אשה פרוצה או גויה, כמו כן נאמר ההיתר גם (ד) לגבי שינה בלילה בבית אחד [כשאינו נוגד לדיני הצניעות ואין חשש הרהור וכו'] ואפילו בקביעות, וכגון המגדלים יתומה בתוך ביתם וכדומה, אולם בשאלה זו כרוכים חששות מצדדים נוספים, ועל כן מהנכון לשאול חכם בכגון זה.

פרק ז

שמרטף (בייבי-סיטר)

אשה או נערה השומרת על ילד שגילו הוא פחות מחמש שנים, אין בזה חשש איסור יחוד, ואין חילוק בזה בין אם היא קרובתו או זרה, אולם אם הילד הינו בגיל תשע שנים ומעלה, הרי הם באיסור יחוד (א) ככל איש ואשה. וכן נער או מבוגר השומר על ילדה יש בזה איסור יחוד, אלא שהגיל הוא שונה, שכל זמן שהילדה אינה בת שלוש שנים אין כאן חשש איסור, אבל כשהילדה היא בגיל שלוש שנים ומעלה, יש כאן איסור יחוד, כבכל איש ואשה.

אופני ההיתר והאיסור:

א. פתח פתוח. האופן היותר מצוי להיתר הוא כאשר משאירים את הדלת פתוחה, שאז מותר הדבר מדין פתח פתוח לזה"ר שנתבאר לעיל פרק ד', ויעיין שם מהו "פתח" וכן מה נחשב "רשות הריבים" לענין זה. אמנם היתר זה אינו מועיל בכל זמן, שכן בשעות הלילה כשאין כבר עוברים ושבים בחדר המדרגות, לא יועיל היתר זה כמו שנתבאר שם, כמו כן השארת דלת פתוחה אינה עיצה הוגנת תמיד, כפי ענין המקום והזמן.

ב. ילדים נוספים. אכן אם נמצאים שם ילד או ילדה נוספים בגיל המועיל להציל, [כפי הפרטים שנתבאר בפרק ח'], הרי שמירה זו תועיל להם להצילם מיחוד, אך בלילה מזמן שדרכם של ילדים לישון (ג) יש צורך בשומר נוסף, כדין כל יחוד בלילה, וכמבואר לעיל כמה פעמים.

ג. יציין שלא יועיל מה שתהיה עמה נערה נוספת, שהרי זהו יחוד איש עם שתי נשים האסור לכל הדעות, ודוקא ילדה קטנה כבת שבע או שמונה עד גיל עשר מועילה כשמירה.

ד. שכנים היוצאים ונכנסים. כאשר הדלת סגורה ולא נעולה, נאו בשעות שלא מועילה דלת פתוחה כמבואר לעיל בפרק ו' יוכלו להתייחד אם יהיו שם כמה שכנים או שכנות שיהיו נכנסים ויוצאים בפועל ללא הדעה מראש, והיינו שבאמת יכנסו לשם כמה פעמים בכל משך זמן היחוד. אולם אם רק יאמרו לשכנים להכנס, אבל יודעים שהם בפועל לא יעשו זאת נאו שיעשו זאת בתדירות נמוכה מדי או קצובה מראש לא מועילה עיצה זאת. ולכן אם הדלת תהיה נעולה, לא תועיל מסירת מפתח לשכנים, מכיון שמן הסתם לא יכנסו בפועל ממש, וגם כשיודעים בהם שיכנסו בפועל בתדירות מספקת א"ע"ש שיש מקילין באופנים מסוימים **בשאלת חכם**, מכל מקום יש בזה כמה פקפוקים, ועל כן יש מגדולי ההוראה האוסרים בכל ענין.

פרק יג

יחוד בחדרים נפרדים

א. חדרים נפרדים. איש ואשה הנמצאים בדירה אחת אסורים ביחוד אפילו (א) אם הם כל אחד בחדר נפרד. ואם נועלים דלת אחד החדרים [ונמצא שם רק האיש או שנמצאת שם רק האשה] ונותנים את המפתח (ב) לשכן, וכידם אין מפתח נוסף כן שאין להם אפשרות לבוא זה אצל זה, מותר.

ב. דירות נפרדות. אולם איש הנמצא בדירה אחת ואשה בדירה האחרת והכניסה מדידה לחברתה היא דרך חדר מדרגות של שכנים רבים, אין בזה (ג) חשש יחוד, ונראה שכמו כן במלונות וכדומה, כשיש כמה חדרים בפרוורדור אחד, ונמצא איש בחדר אחד המיועד לו, ואשה בחדר אחר המיועד לה, והחדרים הם מנותקים לחלוטין [שהכניסה לכל חדר היא בנפרד מהפרוורדור, ואין להם שום שימוש משותף], ונמצאים בפרוורדור הזה עוד בני אדם בחדרים האחרים, אין בזה איסור יחוד.

הערות וצינונים

פרק ו (א) להלן סעיף ג': (ב) והיה אם נמצאת בבית זה בחדר אחר, בודאי רמזנו כמה שכתבנו בדרך קצרה סק"ב (עמוד י'). ועיין בזה תוספות ביאור בעמוד י"ג בכתב מהגר"צ וייל שליט"א: (ג) דרך קצרה סעיף ג' סק"א, ודרכי אלישיב שם: (ד) דרך קצרה שם סק"ד (עמוד י"א), ויעיין שם כל הענין: **פרק ט** (א) נתבאר בסעיף ט' בדרך קצרה סק"ב, וצ"ע שם סק"י י"ח - י"ט (עמ' ל' - ל"א), יעייין שם: (ב) וצ"ע בהערה מהגר"ש קליין בעמ' 4 ואילן (במהדורה השניה של הספר) אם השומרים צריכים להיות באותו חדר: **פרק יג** (א) מוכח בגמ' קידושין פ"א א' ונתבאר בדרכי אלישיב סעיף ר' סק"ג (עמוד כ'), ועיין שם גם בדרך קצרה סק"ט: (ב) נתבאר בדרכי אלישיב סעיף ר' סק"ה (עמוד כ"א), וכאשר האיש או האשה עצמם נעלים והמפתח נשאר ביד הגועל נתבאר שם באורך: (ג) ועיין בסעיף ה' בדרך קצרה סק"ט (עמוד כ"ב):

פרק מו

נסיעה במכונית

א. נסיעה ביחידות של איש ואשה במכונית אחת, מלבד הנידון של איסור יחוד, יש בה לפעמים שאלת משום צניעות ומצדדים נוספים. אמנם גם כאשר אין חששות אלו שייכים נכפי צורת הישיבה, וכגון שאינה יושבת לצד הנהג אלא בספסל שמאחור, מספר הנשים הנוסעות, אורך הנסיעה ותדירותה, ושאר פרטים המשתנים הרבה ממקרה למקרה, נשאר הנידון של איסור יחוד כפי שיחבאר, ואיסור זה שייך גם כאשר אין שום קשר שיחה או קשר אחר ביניהם, וכן שייך גם כאשר מדובר ביותר מאשה אחת כמבואר בפרק ג'.

ב. מספר הנוסעים. כמובן כל השאלה של יחוד היא רק כאשר מצד הנוסעים עצמם שייך איסור יחוד, וכגון שנוסע איש אחד עם אשה אחת או יותר נכפי הפרטים של יחוד איש וכמה נשים שנתבאר לעיל בפרק ג', או ביחוד של אשה עם שני אנשים או יותר אם הם פרוצים. אבל כאשר מדובר ביחוד של אשה עם שני אנשים כשרים [לדעת הרמ"א, ולדעת המחבר אין לנו כשרים כדלעיל פרק ד'], או שיש שם זוג נשוי, או שאר אופנים שלא שייך יחוד מצד הנוסעים עצמם, פשוט שמותר. יש לציין שישנם דרכים שצריך בהם שומר נוסף, כפי שנוכר כבר לעיל בפרק ד', ויעויין בזה תוספת פרטים בסוג דרכים אלו במכתבו של הגר"צ וייל שליט"א להלן בעמוד רנ"ג.

מקום וזמן הנסיעה.

יש להבדיל בין נסיעה בתוך העיר למחוצ לעיר, בין נסיעה ביום לנסיעה בלילה ובדלהלן:

ג. נסיעה בתוך העיר. במכונית אשר חלונותיה שקופים, ויכולים העוברים והשבים להבחין בבירור כמה שנעשה בתוך המכונית, הרי שכל זמן שמצויים תדיר עוברים ושבים במקום זה אין איסור יחוד. ולכן, בשעות היום בכבישים שבתוך העיר, אינו מצוי שיהיה בזה חשש יחוד, כשהכלל הוא כאמור שכל זמן שמצויים תדיר לעבור שם בני אדם - במקום זה ובשעה זאת - אין איסור יחוד. אבל במכונית שחלונותיה אטומים, עד שאין העוברים ושבים יכולים לראות מעשיהם יש בזה משום איסור יחוד.

ד. נסיעה מחוצ לעיר. בנסיעה מחוצ לעיר (כביש בין עירוני), יש חילוק בסוג הדרכים, שאם מדובר בכבישים סואנים שישנם כל העת בני אדם העושים להבחין בנעשה במכונית מתוך מכונות אחרות ונהוסעות בכביש או אלו שיהיו עשויים לעצור למראה מכונית התונה בצד הדרך, הרי שאם החלונות שקופים וזמן הנסיעה הוא ביום, אין איסור בדבר מן הדין משום יחוד, ונראה (א) שאם מסלול הנסיעה המתוכנן הוא במקומות שאין בהם יחוד, אין לחשוש שמא ישה הנהג מן הדרך למקום יחוד, ואין חילוק (ב) אם הוא כשר או פרוץ, אלא אם כן מדובר (ג) בנהג כזה החשוך על אונס וכגון שהוא גוי או המתנהג כגוי כמבואר בפרק י"ד. אולם כאשר מדובר בכבישים שוממים, הן מחמת שמולכים לכפר קטן או לשדות ופרדסים, והן מחמת כל סיבה אחרת שלא מצויים בני אדם שיעברו במקום זה ובשעה זאת, יש בזה איסור יחוד.

ה. והנה נתבאר כאן שני מצבים הפוכים לגמרי, כבישים סואנים שבהם מותר לעומת כבישים שוממים שבהם יש איסור, אבל באמת מצויים לרוב מצבים אמצעיים והיינו כבישים שאינם סואנים אך גם אינם שוממים לגמרי. והכלל בזה הוא, שאם תדירות התנועה שם גורמת חשש סביר שכל רגע עלול אדם להגיע לשם, אין זה יחוד. מצב זה תלוי בכמה גורמים, ומשתנה כמובן ממקום למקום, ומשעה לשעה.

ו. נסיעה בלילה. כל מה שנתבאר כאן הוא בנסיעה ביום. ולענין נסיעה בלילה, יש אופנים שאין בהם איסור יחוד מעיקר הדין, וזאת ע"פ הכללים הנ"ל והיינו שיהיו מצויים תדיר בני אדם העוברים שם במקום זה ובזמן זה, ויוכלו להבחין בבירור כמעשיהם כפי מידת התאורה שישנה במכונית ומחוצה לה - דבר התלוי בנסיבות בכל מקרה לגופו, מ"מ מבואר (ד) בגדולי הפוסקים שגם כשאין בדבר משום יחוד, פעמים רבות מוגדר מצב כגון זה כמכוער ואסור משום שאין זה דרך צניעות, ועל כן אע"פ שבוודאי ישנם מצבים שיוכרעו להיתר לפי הענין, מ"מ מכיון שלפעמים כחוט השערה יבדיל בין האסור למותר, קשה יהיה למסור כללים בכגון זה, וזאת מלבד שיקולים נוספים הצריכים להשקל ע"י חכם בצירוף כזה.

ז. הנהגת צניעות ראויה. מן הראוי לציין כאן מה שכתב רבינו ירוחם שמי שהנא צנוע אפילו כשבעלה בעיר ופתח פתוח לרה"ר גם כן צריך להתרחק מן הכיעור ומן הדומה לו, וכענין זה כתב רבינו יונה בספר היראה שטוב ליהרהר אפילו בפתח פתוח לרה"ר משבת עם אשה אחת, והנהגה זו שייכת בין בלילה ובין ביום, ועל כן רבים מאמצים להם מעצמם או בהנהגת רבותיהם הנהגות ישרות המתרחקות מכל נדנדנד איסור וכיעור בכל כעין זה, ונמנעים מנסיעה של איש ואשה ביחידות, גם כאשר אין איסור בדבר משום יחוד, ובפרט בנסיעה ארוכה מחוצ לעיר ואפילו ביום, והכל לפי הענין.

הערות וצינונים

פרק טו (א) עפ"י מה שהתבאר בדרכי אלישיב סק"ד (עמוד כ'): (ב) וכמש"כ בדרכי אלישיב שם בסוף סק"ד אע"פ שיש מחמירים בדבר: (ג) עניין בסעיף ה' בדרכי אלישיב סק"ד (עמוד קט"ז) באריכות מדבריו מהרש"ל:

פרק יח

מקומות עבודה

יש מן הצורך להקדים בכאן, שמקומות עבודה הינן מן השאלות היותר חמורות בדרכי יחוד ובדיני צניעות, מכיון שמדובר בשהות ארוכה וקבועה, וסוג קשר שכזה חמור עשרת מונים מבחינה הלכתית ומבחינה מציאותית.

והנה הדין מחייב שלא יוצר כלל מצב כזה שיש בין העובד והעובדת ידידות, וזו עבודה גדולה של חכמה וצניעות לשיהיה כן, אולם למגינת ליבנו מצוי מאוד שלא נשמרים הגדרים כראוי ונוצר מצב כזה של ידידות עם תומרתו ההלכתית, וכפי שהאזונים שומעות בעל כורחן, כמעט ואינו מצוי להיפך, וזולת באותם שמוסרים נפשם על זה ולבלי היסח הדעת, וכולי האי ואולי.

ובאמת גם כשאין כרוך מצב שכזה באיסור יחוד חלילה, מתעוררות שאלות רבות וחמורות של איסורים אחרים כקלות ראש וכו', ואכן הקלקולים הנולדים מכגון זה הם רבים, וכפי שמוזהרים מורי הדור על כך בכל עת, שמקומות עבודה צריכים השגחה בדי עינים כל הזמן. וכמובן שעצם העבודה במקום כזה, הינה הכרעה הלכתית של חכם, מה לקרר ומה לרחק, וכאן יפורט ביחס להלכות יחוד בלבד, וזאת כאשר הוכרע כבר להיתר מן הבחינות האחרות. [ורק בהנהגה אחת ניגע בכאן, והוא כמה שחודשים מקרוב באו לקראת זה לזו בשמות פרטיים, ושמעתי מגדולים גורל הכאב בעולה זו, ושרשו בא מן הרוחות הזרות שבחוקן, ואע"פ שלכאורה הוא רק פרט קטן, אבל הוא בא מן הרצון לעקור את המרחק והחיץ, ולעודד ח"ו את הידידות הוזהר שהדין מרחיק אותה].

אופני ההיתר והאיסור:

א. הרבה אנשים כשרים והרבה נשים. במקום שישנם שם (א) שלושה גברים כשרים ושלוש נשים, אין שם חשש איסור יחוד, לכל הדיעות. באופן שהגברים הם פרוצים דעת האחרונים (ב) נוטה לאסור.

ב. שני אנשים כשרים. כאשר נמצאים במקום שני גברים כשרים, אין איסור יחוד לדעת הרמ"א בסעיף ה', ולדעת המחבר שם אין לנו כשרים, ואינו מותר לדבריו כי אם באופן של הרבה אנשים עם הרבה נשים כמבואר למעלה. אבל כאשר מדובר בפרוצים אסור גם לדעת הרמ"א.

ג. שתי נשים. כאשר ישנם במקום היחוד איש אחד ושתי נשים, אסור היחוד לכל הדעות, אלא אם כן הן אשה וחמותה שחזקתן שונאות זו את זו, וכן שאר נשים הדומות להן, כפי שנתבאר למעלה בסוף פרק ג'.

ד. שלוש נשים. כאשר יש במקום היחוד איש אחד ושלוש נשים, לרוב הפוסקים אסור היחוד, וכמותם סתם המחבר בסעיף ה', ורש"י ומקצת פוסקים מתירים, והוזכרה שיטה זאת ברמ"א שם, אולם לא הכריע שם הרמ"א כמותה, ועל כן יש להחמיר בזה, אמנם יש לצרף זה להיתר, על פי חכם ולפי הענין. באופן שהאיש מוגדר כ"עסקו עם הנשים" כגון רופא או כובס, אין היתר ביחוד עם שלוש נשים, לכל הדיעות. כמו כן יש מקום לדון במעבדי המעסיק פקידות, כבעל משרד וכדומה, שיחשב כמי שעסקו עם נשים אלו ויאסור יחוד כזה לכל הדיעות, ובפרט בפרוץ או בפרוצות שאין ההיתר ברור גם לשיטת רש"י, והכל כראות עיני החכם.

ה. בעלה בעיר. כבר נתבאר שבאיש ואשה שאינם רגילים זה עם זה, ואין ביניהם יחס ידידותי, אין איסור יחוד כשבעלה נמצא בעיר, והוא יודע על מקום התייחדותה ויכול להגיע לשם. אמנם כפי שנתבאר, במקומות עבודה שרגילים יחד יום יום, יש לשקול בכל מקרה לגופו אם שייך שם היתר זה.

ו. פתח פתוח לרשות הרבים. במקום שהפתח פתוח לרשות הרבים, נתבאר למעלה בפרק ד' שאין איסור יחוד, ושם נתבאר גדי היתר זה ופרטיו, אולם באופן שמדובר ביחוד עם אדם כזה שרגיל עמה ויש ביניהם ידידות המוגדרת כ"גם בה", נחלקו הפוסקים אם מועיל ההיתר של פתח פתוח לרשות הרבים או לא, ועל כן באופן שזהו ההיתר היחיד ששייך שם, יש לשאול לחכם כיצד לנהוג, וכן אם עצם העבודה במצב כזה ראויה ומותרת.

הערות וצינונים

פרק יח (א) ענין בסעיף ו' בדרך קצרה סק"ב (עמוד ט"ז): (ב) הובאו דבריהם בדרך קצרה שם סק"א, וענין שם לענין כשיש שם אחד שהוא כשר, ובדרכי אלישיב סק"א:

רמב"ם

ואמרו חכמים גזל ועריות נפשו של אדם מתאוה להן ומחמדתן... מכל זאת אמרו יפנה עצמו ומחשבתו לדברי תורה וירחיב דעתו בחכמה שאין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה ובחכמה הוא אומר אילת אהבים ויעלת חן דדיה ירווך בכל עת באהבתה תשגה תמיד

סליקו להו הלכות איסורי ביאה בס"ד

רשימת השיעורים - שנה ראשונה:

הדלקת נרות חנוכה	שמיטת כספים	א	קיום הבטחות
בשליחות	גורל הגר"א	ב	תמימות בספירת העומר
חיוכי הנכדים בכבוד פניהם	הצלת נפש בנפש	ג	קמן שהגדיל
יששכר וזבולון	מעויות בתפילת ר"ה	ד	לא בשמים היא
קריאת שמות	בינונים תלויים ועומדים	ה	פדיון הבן כספיקות
השתנות הטבעים	קדושת שביעית בד' מינים	ו	זר בברכת כהנים
תפילין של ר"ת	הלכות מצוות בכבוד ס"ת	ז	רות המואביה ובדיני גרות
תורה עם דרך ארץ	דברים האסורים בשבת	ח	תקיעות בעת צרה
לא יסתור דברי אביו	משום השמעת קול	ט	ברכת שהחיינו בציצית
האזנת סתר	מעויות בתפילה ובבהמ"ז	י	שביתת הארץ
הכותל המערבי	סנדק בשני אחים	יא	כהנים בקברי צדיקים
לא ילבש	קיום הפסח בחירות	יב	התחלה בתפילה ובמצוות
חמא כדי שיזכה חברך	מצוה בו יותר מבשלוcho	יג	תפילת מוסף
ברכת החמה	או הידור מצוה	יד	נדרי צדקה במחשבה
יין שביעית לד' כוסות	ברוך שפטרינו	טו	יציאה מארץ ישראל
תנאי בקיום מצוות	מקדש מעט	טז	קידוש ה'
רפואה ועישון ביו"ט	פונדקאות	יז	מעשה שבת
	פדיון שבויים	יח	מאכלים עם מיני דגן

רשימת השיעורים - שנה שניה:

אוהב ושונא	ברכת הגומל - לעוברי דרכים	נא	מדבר שקר תרחק
נר איש וביתו	לא תתגודדו	נב	וחי בהם, קביעת רגע המוות
הנה ושבעת בניה	כל תשחית	נג	חמר מדינה לקידוש והבדלה
עשרה במטב	מצות מעקה	נד	ההנהגה במחלוקת הלכה
קדיש	ברוב עם הדרת מלך	נה	וקבלה
רפואה מגולית בשבת	או זריזין מקדימין למצוות	נו	חזקת כהונה
מזוזה במקום שאין בו ד' אמות	י"ג מדות	נז	אנכי ה' אלקיך
לחם משנה	הפסק בדיבור בתקיעות ועוד	נח	גוירים פסולים
חיבור והפרדת אותיות	עינוי ביו"ב, ומצות אכילה	נח	פנים חדשות
עבד איניש דינא לנפשיה	בעיו"ב	נט	תכלת בציצית בזמן הזה
מכירת בתי כנסת	מצות חינוך	ס	תינוק שנשבה
נשים בפרשת זכור	הפטור מדבר ועושהו	סא	בגדרי כל תשקצו
על שם הפור	שיכור בהלכה	סב	צער בעלי חיים
צורות אדם ומשמשים במרום	מילה שלא בזמנה	סג	ירושלם בשררה וברבנות
אתר אינטרנט הפתוח בשבת	כופין על מדת סדום	סד	אילת - בירור גבול דרום
תאריכים ושמות לעזויים	קנין כסף - שמורות	סה	א"י
מסחר בחול המועד	פיטומתא	סה	אשו משום חציו
קו התאריך	מעשר כספים	סו	לא תחמוד

רשימת השיעורים - שנה שלישית:

סתם יינם	נרות שבת	קא	גניבת דעת
טבילת כלים	מנין עשרה לדברים שבקדושה	קב	ספיה לקמן
פתיחת מסעדות ומכבדות	נפילת אפים	קג	אונאת דברים
בתשעת הימים	כניסת כהן לבתי חולים	קד	קדושת הכהנים והלויים
נחמו נחמו עמי	היזק ראייה	קה	תורה שבעל פה

עולמות • לימוד בעיון

עולמות - תוכנית לימוד בעיון
המיועדת למסירת שיעורים בקבוצות לימוד
מתוך דפי מקורות במגוון פוגיות הלכתיות ובירורי מנהגים

לסייע בהקמת שיעורים חדשים ולקבלת דפי עזר להכנת השיעור
ניתן לפנות: טל' 050-4102399 OLAMOT111@GMAIL.COM

מקומות בהם מתקיימים שיעורים:

אלעד • אפרת • בני ברק • בית גמליאל • גבעת שמואל • דימונה • חיפה • טלז סיטון • יבנה • ירושלים • ישובי שער הנגב • מודיעין • מעלה אדומים
מעלות • נתניה • פתח תקוה • עפולה • צפת • קרני שומרון • רחובות • רמלה • רעננה • שעלבים • תל אביב • בסיס צה"ל • תעשייה אוירית
בדפס • הונג קונג • וינה • ונצואלה • מורנו • לונדון • לוס אנג'לס • ליקווד • מונטריאל • מיאמי • מכסיקו סיטי • ניו יורק • סאן פאולו • שיקאגו